NARODNI HEROJI JUGOSLAVIJE

ALBUM BR. I

U ČAST 60 GODINA SKJ I SKOJA

NARODNI HEROJI JUGOSLAVIJE - album broj 1
Glavni i odgovorni urednik:
Prof dr. MILOŠ PRELEVIĆ
Izdavač:
UDRUŽENJE PUBLICISTA-BEOGRAD, Ruvačeva br. 11
Recenzenti:
BOGOSAV MITROVIĆ-ŠUMAR, general-major JNA u penziji
Prof dr. MILOŠ PRELEVIĆ
Tehnički urednik:
STANKO BIJELIĆ
Za izdavača:
LJUBO MIĆUNOVIĆ, profesor književnosti
Tiraž: 10.000 albuma,
Štampa:
»PROLETER« - Grafička radna organizacija - RUMA

NARODNI HEROJI JUGOSLAVIJE

ALBUM BR. I

DRAGI MLADI PRIJATELJI

Pred vama je prvi, od ukupno četiri albuma, NARODNI HEROJI JUGOSLAVIJE, koje ćemo izdati u toku ove i iduće školske godine. Neko će možda postaviti pitanje: zašto nismo objavili na jednom mestu sve podatke o narodnim herojima, dakle o svih 1322 nosilaca ovog najvišeg priznanja koje jedan čovek može da dobije. Razlog je dosta jednostavan. Album, sa tolikim brojem podataka o narodnim herojima, bio bi i previše opširan, a to dalje znači i skup za učenike osnovnih škola kojima je ovaj album, pre svega, namenjen.

Naš album NARODNI HEROJI JUGOSLAVIJE je, po opštoj oceni, najprikladniji i najjednostavniji način da se hiljade mladih upoznaju sa životom, naporima i herojskim delima onih koji su najzaslužniji za stvaranje naše zajednice. Album, koji ćete sami popuniti, biće, pored toga i jedna od uspomena na vreme kada ste izučavali noviju istoriju svoje zemlje. To će biti vaš album jer će ga svaki od vas lično da popuni i ostavi kao uspomenu na prve godine svesnog upoznavanja sa ljudima koji su svojim delima pisali savremenu istoriju ove zemlje.

Dužni smo da vam kažemo nekoliko reči i o tekstu koji je u ovom albumu odštampan ispod svake sličice heroja. Prostor nije dozvoljavao da se napiše više teksta, da se ispriča još koji detalj iz života heroja. To je, u stvari, i najveći nedostatak, koji, nažalost, nismo mogli da izbegnemo. Ograničen prostor je, međutim, samo jedan od razloga za tako oskudne podatke o nekim narodnim herojima. Glavni razlog što nismo uspeli da kažemo više o svakom od njih je u činjenici da je o mnogim herojima naše Revolucije, posle njihove smrti, ostalo malo, vrlo malo podataka o njima kao ljudima, detalja iz života koji je prethodio revolucionarnoj borbi, ili o herojskim podvizima koji su uslovili da dobiju orden heroja.

Treba pritom imati u vudu da je dodeljivanje Ordena NARODNOG HEROJA kod nas vezano za opšti doprinos čoveka Revoluciji i narodnooslobodilačkoj borbi. Kod nas Orden NARODNOG HEROJA nikome nije dodeljen za jednu akciju, za jedan podvig, ili herojsko držanje u jednoj borbi. Kada je donesena odluka o ustanovljenju Ordena napisano je da se on dodeljuje borcima koji su se istakli besprimernim heroizmom u borbi protiv narodnih neprijatelja i kao takvi predstavljaju oličenje junaštva, ponosa i slave naše vojske. Rečeno je, pored toga, da se Orden dodeljuje borcima koji su, pored herojstva, po svojim karakternim osobinama, čisti, svetli i omiljeni u vojsci i narodu.

Već u ovom albumu ima dosta podataka koji bi mogli da vam pomognu u organizovanju takmičenja po razredima i školama na temu upoznavanja sa herojstvima u narodnooslobodilačkoj borbi. Nove podatke možete da nađete u drugom albumu, a kad iduće godine izađu i preostala dva albuma, dakle kada ih bude ukupno četiri, potrudićemo se da zajedno organizujemo jedno kviz–takmičenje na televiziji, na kome će moći da istupaju oni koji su pokazali najbolje rezultate na prethodnim takmičenjima u školi, opštini i na međuopštinskom takmičenju.

O tome ćemo se dogovoriti. Za sada je značajno da naš prvi album dođe u ruke onih koji su u osnovnoj školi. Jer, samo ako uspemo da popunimo sva četiri albuma, naša akcija će biti potpuna i imaće opravdanje.

Svake nove školske godine, međutim, mi ćemo izdavati sve albume, tako da će svaki učenik moći da nabavi album koji njemu odgovara i da tako kompletira svoj „set albuma" od četiri primerka.

Sa štamparijom je dogovoreno da se ceo posao tako uradi da se izbegnu i najmanje greške. Ukoliko se bilo kada i bilo kako dogodi i najsitinija greška, pišite nam da grešku ispravimo.

IZDAVAČ

IZ ISTORIJE ORDENA NARODNOG HEROJA JUGOSLAVIJE

U prvoj godini oslobodilačkog rata, odlukom Vrhovnog štaba Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, koja je objavljena u „Biltenu Vrhovnog štaba", broj 12 – 13 od decembra 1941. godine, uvedeno je zvanje narodnog heroja! Tada još nije bilo ordena narodnog heroja, a zvanje se dodeljivalo borcima, ratnicima, kao znak najvećeg priznanja za junaštvo u oslobodilačkoj borbi.

Ukazom Vrhovnog štaba Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije, od 15. avgusta 1943. godine, ustanovljen je, pored ostalih odlikovanja, i Orden narodnog heroja. To odlikovanje mogli su da dobiju borci i rukovodioci Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije za besprimeran herojizam u borbi protiv okupatora i narodnih neprijatelja.

Do Drugog zasedanja AVNOJA, odluke o proglašenju narodnih heroja donosio je Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije, na predlog Vrhovnog štaba. Od 1945. godine proglašenje narodnih heroja vršio je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, a od početka 1953. godine, proglašenje narodnih heroja vrši predsednik republike.

Od početka ustanka, do ustanovljenja ordena, zvanje narodnog heroja dobila su 22 pripadnika Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. Do danas, Ordenom narodnog heroja odlikovana su 1322 borca i rukovodioca Narodnooslobidilačke vojske Jugoslavije.

Prvi narodni heroj Jugoslavije bio je kamenorezački radnik iz sela Rečice, kod Užičke Požege, Petar Leković. On je proglašen za narodnog heroja februara 1942. godine.

Album, koji je pred vama, ima zadatak da podseti na primere bezgraničnih herojstava, da kod mlade generacije sačuva od zaborava uspomene na heroje koji su, u najtežim danima za svoju zemlju, dali najviše što se moglo dati – život, ili, u tim časovima, nisu mislili na sebe.

Razume se, ima mnogo bezimenih heroja koji su pali po bespućima u toku rata, čija imena nisu ni zapisana. Oni žive u uspomenama onih koji su ih poznavali. Neki od narodnih heroja nisu iza sebe ostavili ni fotografiju za buduća pokoljenja. Otuda i teškoća: kako objaviti sve fotografije onih o kojima ćemo govoriti u ovom albumu.

Naš album ima zadatak da vas podstakne da sami, svojom rukom, prikupite sličice heroja, da ih sami poređate i čuvate, da ih volite i o njima govorite, isto onako kao što su oni voleli svoju otadžbinu.

A imena i podatke narodnih heroja, čije fotografije nemamo, objavićemo, isto onako kao što je to učinjeno u Zborniku NARODNI HEROJI JUGOSLAVIJE u kome smo našli sve podatke o narodnim herojima.

TITO

TRI PUTA NARODNI HEROJ JUGOSLAVIJE

Više od 40 godina stoji na čelu SKJ. Aktivno učestvuje u radničkom pokretu više od šest i po decenija. Jedan je od najpoznatijih i najodlučnijih boraca za jedinstvo i snagu naše zemlje. Njegovo držanje pred nenarodnim sudom, njegova odlučnost u borbi za prava i interese radničke klase, učinili su da je Partija rasla pod njegovom rukom, da je on usmeravao i vodio sve do onih dana kada je lično napisao poznati proglas CK KPJ sa pozivom na ustanak. On je inicijator i ustanka i svih pobeda, on je tvorac i prvih i svih ostalih brigada, simbol svih pobeda, kreator politike nacionalnog i socijalnog oslobođenja.

Za narodnog heroja proglašen je prvi put 19. novembra 1944. godine, na predlog Velike Antifašističke narodnooslobodilačke skupštine Srbije, u znak priznanja velikom vojskovođi, organizatoru i inicijatoru narodnooslobodilačke borbe, za genijalno rukovođenje svim operacijama u toku rata, najzaslužnijem za razvoj bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije.

Drugi orden narodnog heroja dobio je 15. maja 1972. godine povodom osamdesetog rođendana. U obrazloženju Skupštine Jugoslavije tom prilikom je rečeno da se Josipu Brozu Titu, orden narodnog heroja dodeljuje, za naročite zasluge u stvaranju i razvoju naše otadžbine, bratstva i jedinstva i ravnopravnosti naroda i narodnosti Jugoslavije, za razvoj samoupravnih odnosa, za zaštitu tekovina socijalističke revolucije, za učvršćenje međunarodnog položaja naše zemlje.

Treći orden narodnog heroja drug Tito je dobio 16. maja 1977. godine. U Povelji, koji mu je predala Skupština Jugoslavije, pored ostalog je napisano da mu se orden dodeljuje povodom 40 godišnjice od dolaska na čelo Partije i za 85 rođendan, za izuzetne zasluge, vizionarski i stvaralački doprinos istorijskim pobedama naroda i narodnosti Jugoslavije, za veliki doprinos u stvaranju i afirmisanju novih odnosa među narodima u svetu, na osnovama nezavisnosti i ravnopravnosti, čiji je najplodniji izraz politika nesvrstavanja.

Tri ordena narodnog heroja na grudima Tita, za jedan pun i sadržajan život, stvaralački život revolucionara i borca, za dobro svoje zemlje, za pobedu socijalističkih i samoupravnih ideja!

Tri ordena narodnog heroja su samo delić priznanja koje je zemlja mogla da mu da za predano služenje više od šest i po decenija!

ABRLIĆ J. STJEPAN

Rođen u Drežniku kod Slunja, radio kao kamenorezački radnik u Beogradu. Član KPJ postao je početkom 1941. godine. U ustanku je radio na prebacivanju boraca iz Beograda u Kosmajski odred. Poginuo je u jurišu na Nemce i izdajnike kod sela Lisovića na Kosmaju, 11. juna 1943. godine. Tada još nije imao ni 30 godina.

ACEV D. MIRČE

Član KPJ postao je 1938. godine. Tada mu je bilo 23 godine, a već je bio hapšen kao student i učesnik u demonstracijama. U Makedoniji bio je više puta hapšen. Omiljen u svom selu Oreovac, postao je jedan od organizatora ustanka u prilepskom kraju. Juna 1942. postao je sekretar u novom privremenom Pokrajinskom komitetu KPJ za Makedoniju. Te godine, krajem decembra,

ACEVA D. VERA

Imala je samo 22 godine kada je kao sekretar Mesnog komiteta u Prilepu bila jedan od organizatora napada na grad, čime je označen početak ustanka u Makedoniji. Sve vreme rata bila je na raznim dužnostima, a posle oslobođenja birana je kao poslanik i partijski radnik u razne forume republičke i savezne. Član je Saveta Federacije. Za narodnog heroja je proglašena 29. novembra 1953. godine.

ADŽIJA D. BOŽIDAR

Istaknuti revolucionar, čitav svoj život posvetio je borbi za oslobođenje radničke klase. Rođen je u Drnišu 1890. godine, pravni fakultet završio je u Pragu. Bio je član Centralnog komiteta KP Hrvatske, i to na predlog druga Tita. Više puta je hapšen, poslednji put u Zagrebu 30. marta 1941. godine. Tri meseca kasnije ustaše su ga streljale na Savskoj cesti. Za narodnog heroja proglašen je 26. jula 1945. godine.

AJDINI M. ZEJNEL

Rođen je 1910. godine u selu Tupalo kod Leskovca. Studirao je u Skoplju, primljen je u KPJ 1941. godine, radio u naprednom pokretu studenata, a kad je došao rat stupio je u Kukavički partizanski odred. Poginuo je na Gazdinskom ritu, na teritoriji svoje opštine, 7. marta 1942. godine. Prvi albanski odred na Kosovu, formiran nekoliko dana posle njegove smrti, dobio je ime „Zejnel Ajdini"

AKSENTIJEVIĆ D. VLADIMIR

Rođen je u Obrenovcu 24. juna 1916. godine. Član KPJ postao je na Tehničkoj visokoj školi u Beogradu 1937. godine. Biran je za sekretara Sreskog komiteta KPJ za Obrenovac. Kada je formiran prvi Posavski partizanski odred, postao je komesar odreda. Izdajom, uhvaćen je u Grabovcu krajem februara, a 27. marta 1942. godine, obešen u Obrenovcu.

ALBAHARI A. NISIM

Rođen u Tešnju, u Bosni i Hercegovini, 28. januara 1916. godine, od gimnazijskih dana je postao veran pripadnik naprednog pokreta. Tako je prošao kroz sve strahote rata, bio na mnogim odgovornim dužnostima u jedinicama i društveno — političkim organizacijama posle rata. Danas je član Saveta Federacije. Orden narodnog heroja dobio je 27. novembra 1953. godine.

ALEKSIĆ J. VELJKO

Pružni radnik, zatim učenik šumarske škole u Sarajevu, upoznao je radnički pokret i priključio mu se. Posle kapitulacije stare vojske vratio se u Crnu Goru, u svoje selo Podviš, kod Nikšića, gde je ubrzo primljen u KPJ. U julu je organizovao ustanak u svom kraju, u avgustu učestvovao u prvim akcijama. I tako iz borbe u borbu. Sve do 12. juna 1943. godine, kada je, u borbi sa Nemcima oko Dragaš Sedla, poginuo. Imao je tada samo 30 godina.

ANDREJEVIĆ S. JELISAVETA

Rođena u Beogradu 8. januara 1923. godine, u siromašnoj radničkoj porodici, pristupila je naprednom pokretu u Nišu. Bila je borac Topličkog odreda, hrabra, odlučna, ponosna što pripada naprednoj omladini. U martu 1942. godine, uhvatili su je četnici, mučili, prebijali, a zatim predali Bugarima. Opet je usledilo mučenje, ali bez uspeha. Bugari su je predali Nemcima, koji su je streljali na Bubnju kod Niša 9. januara 1943. godine.

ANDIĆ S. TADIJA

Bio je podoficir i imao samo 22 godine kad je počeo rat. Sa oružjem je došao u svoje Belo Polje kod Gornjeg Milanovca. Tada počinje njegova saradnja sa komunistima i prve borbe u Prvoj takovskoj četi. U oktobru 1941. postao je član KPJ. Bio je jedan od najhrabrijih u svim borbama. U napadu na Sjenicu, 18. decembra 1941. godine, pao je na čelu čete i Tadija. Za heroja je proglašen 27. novembra 1953. godine.

ANĐUS R. NIKO

Iako iz imućne zemljoradničke porodice iz Crne Gore, rano je prišao pokretu. Već 1940. postao je član KPJ. Najpre je radio ilegalno, a onda postao politički komesar čete u Primorskom bataljonu Lovćenskog odreda. Onda je otišao na nove, više dužnosti u IV crnogorsku, zatim u II dalmatinsku brigadu. Po zadatku Partije vraćen je na svoj teren za političkog radnika i tu je pao od četnika u leto 1944. godine.

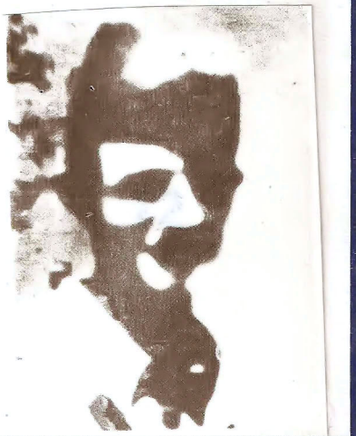

ANTIĆ N. VICKO

Rođen u Selcu kod Crikvenice, bravarski zanat završio je u Beogradu, borio se u Španiji, u KPJ primljen je 1937. godine u Španiji. Borio se u Psunjskom partizanskom odredu. Od tada menja dužnosti obavljajući sve zadatke koje mu je postavila Partija. U Jugoslovenskoj armiji unapređen je u čin general-pukovnika. Bio je na mnogim odgovornim partijskim dužnostima u Armiji i van nje.

ANTOLKOVIĆ F. JOSIP

Rođen je u Slavonskom Brodu gde je izučio i zanat u fabrici vagona. Član KPJ postao je 1941. godine. Za vreme okupacije, bežeći iz zatvora, preplivao je Savu i stupio u Mačvanski partizanski odred. Posle propasti Mačvanskog odreda, vratio se u Slavonski Brod, formirao četu, a zatim rukovodio brigadom, divizijom, korpusom. Sada je general — pukovnik u penziji.

ANTONČIĆ M. MILAN

Rođen 1918. godine, završio je podoficirsku školu a kad je počeo ustanak, otišao je na Goč kod Kraljeva i stupio u partizane. Krajem 1941. godine postavljen je za komandira čete u Prvoj proleterskoj brigadi. Na svim dužnostima ispoljio je smelost i visoku sposobnost u komandovanju, naročito kada je reč o artiljerijskim oruđima. Danas je general—potpukovnik Jugoslovenske narodne armije.

ANTUNOVIĆ J. ILIJA

Rođen u Drveniku kod Makarske, radio kao mornar, a kad je počeo ustanak priključio se pozivu Partije. Njegov čuveni Prvi udarni biokovski bataljon je pokazao herojstva u svim okršajima sa ustašama, Nemcima i Italijanima. U svim tim borbama Ilija Antunović je bio na čelu bataljona dajući primer ostalima.

ANTUNOVIĆ I. RISTA

Član KPJ postao je 1940. godine, kao napredan student u Leskovcu. Tada je postao i sekretar Okružnog komiteta Skoja i član Okružnog komiteta KPJ za leskovački okrug. U toku rata bio je jedan od rukovodilaca pokreta na jugu Srbije. Obavljao je razne dužnosti u ratu, a posle rata biran je u najviša partijska rukovodstva. Sada je član Saveta Federacije.

ANUŠIĆ A. TADIJA

Član KPJ postao je još 1920. godine. Čitav njegov život i rad vezan je za aktivnost Partije u Sinju i okolini. U aprilu 1941. godine on skupija oružje i počinje da se priprema za događaje. Kamešnički partizanski odred,, čiji je on komesar, brzo se proslavio. U jednoj od borbi, u januaru 1942. godine, bio je teško ranjen i zarobljen. Osuđen je na smrt i streljan 26. januara 1942. godine.

APOSTOLSKI M. MIHAILO

Rođen u Štipu, u Makedoniji, završio je vojnu akademiju i rano došao u vezu sa komunistima. U ratu, postavljen je za komandanta Glavnog štaba NOV Makedonije. Od februara 1945. godine postavljen je za pomoćnika načelnika Vrhovnog štaba. Penzionisan je kao general—pukovnik JNA. Objavio je veliki broj naučnih radova iz istorije naših naroda. Predsednik je Akademije nauka i umetnosti Makedonije.

ARSENIĆ O. BORKO

Iz sela Johova kod Bosanske Dubice, gde je rođen, morao je da ode čim je mogao da se sam snalazi: siromaštvo je stezalo porodicu. Među prvima je bio u ustanku na Kozari, isticao se hrabrošću i u oktobru 1941. godine postao je član KPJ. A kada je formirana Prva krajiška brigada on nastavlja sa njom do kraja, vršeći razne dužnosti. Komandovao je i brigadom i divizijom, a penzionisan kao general—major JNA.

ARSENIJEVIĆ M. MIRKO

Rođen u Prisoji kod Andrijevice. Kao student filozofije postao je član KPJ još 1937. godine. U toku ustanka aktivan je borac u okolini Berana, ali onda ga i zarobljavaju Italijani i sprovode u Peć. Tada je upućen u logor, ali on beži, stiže u zapadnu Makedoniju i nastavlja da se bori. Bio je i komesar Drugog kosovskog bataljona „Boro Vukmirović". Poginuo je 9. jula 1944. godine u borbi protiv Nemaca i balista kod Debra.

ARSOV D. LJUPČO

Rođen je u Štipu, u Makedoniji, školovan je u Zagrebu, a revolucionarni rad je počeo u Beogradu. Za vreme rata bio je član Mesnog komiteta KPJ u Bitolju, a od aprila 1942. godine postao je član Pokrajinskog komiteta za Makedoniju. Prvog decembra 1943. godine formirao je odred „Orce Nikolov". Posle rata bio je na najodgovornijim dužnostima u Makedoniji i Federaciji.

ASOVIĆ M. MUHAREM

Kovački radnik, postao je član KPJ 1934. godine. Hapšen i proganjan, bio je jedan od organizatora ustanka u Crnoj Gori. Kada su se partizani povukli iz Crne Gore, on je ostao kao partijski radnik u okolini Nikšića. Za vreme najvećih potera nacionalista za komunistima, otkriven je od četnika, opkoljen sa grupom partizana i, najzad, teško ranjen. Da ne bi pao u ruke neprijatelju, izvršio je samoubistvo.

ATANASOVSKI K. KIRO

Jedva da mu je bilo 20 godina kada je pao od bugarskih okupatora u Kavadarcima. Bio je potkivački radnik u radnji svoga oca, ali je želeo više i neprestano tragao za pravdom. U SKOJ je primljen kad mu je bilo 17 godina, a samo godinu dana kasnije u Partiju. Radio je na širenju oslobodilačkih ideja među seljacima i u tome imao zavidne rezultate. Za narodnog heroja proglašen je 1951. godine.

AVBELJ A. FRANC

Rođen u siromašnoj seljačkoj porodici, morao je od malena da služi i da se sam izdržava. Kad je počeo rat bio je među prvima. Bio je u svim značajnijim akcijama i borbama. Pet puta je ranjavan, komandovao je jedinicama od čete do odreda. Posle rata nastavio je da se bori za nove odnose u društvu, kao društveno — politički radnik.

AVBELJ J. VIKTOR

Mada potiče iz siromašne porodice, uspeo je da se školuje i završi pravni fakultet u Ljubljani. Za vreme studija primljen je u KPJ. Za vreme rata bio je na odgovornim partijskim poslovima kao i na vojnim dužnostima sve do funkcije komesara Glavnog štaba za Sloveniju. Posle rata obavljao je niz odgovornih državnih funkcija u Sloveniji, a sada je član Saveta Federacije.

BABIĆ T. ILIJA

Rođen u siromaštvu hercegovačkog krša, o boljem životu je počeo da razmišlja u danima ustanka. Kad je počeo ustanak imao je 30 godina, i brzo postao komandir čete. Isticao se herojskim podvizima, njegov puškomitraljez se uvek prvi javljao, uvek odlučivao u razbijanju neprijatelja. Po tome je bio poznat u 10. hercegovačkoj brigadi i drugim jedinicama koje su bile na Sutjesci, Neretvi . . .

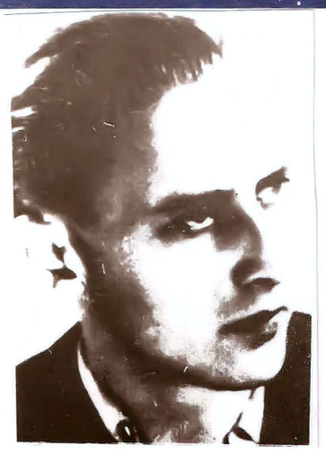

BABIĆ Đ. NIKOLA

Mada je rođen u Lici, živeo je u Slavonskom Brodu, gde mu je prešla porodica. Tu je završio gimnaziju i postao jedan od najupornijih i najnaprednijih skojevaca. Po završetku gimnazije upisao se na Agronomski fakultet u Zagrebu, ali je ubrzo bio udaljen sa studija. Nije mu ostalo ništa drugo nego da se posveti revolucionarnom radu. A kad je došao rat, ustaški zločinci su ga prepoznali i uhvatili. U Zagrebu, u jesen 1941. godine, osuđen je na smrt i streljan.

BABIĆ T. PETAR

Sa svim srcem je ušao u revoluciju, bio jedan od najhrabrijih u jedinicama koje su operisale u Lici. Išao je sa dužnosti na dužnost i svuda pokazivao izvanredno junaštvo, besprimerni heroizam. Komandovao je od voda do divizije, i postao general — potpukovnik naše Armije. Sa dužnosti sekretara Saveta narodne odbrane SFRJ otišao je za ambasadora naše zemlje u Kanadu.

BABIĆ S. RADOMIR

U članstvo KPJ primljen je još 1931. godine, kao omladinac, učenik trgovačke akademije. U danima ustanka bio je komandir Podgorske čete, a aprila 1942. godine postaje komandant Zetskog NOP odreda. Za vreme borbi na Sutjesci, bio je politički komesar Treće divizije, a u 1944. godini postavljen je za komandanta Primorske operativne grupe. Penzionisan je u činu general — potpukovnika.

BABOVIĆ SPASENIJA—CANA

Mlada radnica je rano pristupila radničkom pokretu i zato često bila hapšena i mučena. Njeno držanje pred klasnim neprijateljem uvek se smatralo za primer kako se komunisti treba da drže dostojanstveno i čvrsto. Bila je na mnogim, najodgovornijim partijskim dužnostima pre i za vreme a naročito posle rata. Bila je član mnogih društveno — političkih organizacija. Umrla je u Beogradu 1977. godine.

BACKOVIĆ M. ALEKSA

Gimnaziju je završio u Nikšiću a prava u Beogradu, gde je i prišao revolucionarnom pokretu. U SKOJ je primljen 1938. godine, a u KPJ 1939. godine. Bio je jedan od najaktivnijih u pripremanju ustanka u Crnoj Gori, a isticao se junaštvom u svim borbama koje su vođene. Bio je na svim vojničkim i političkim dužnostima do dužnosti komesara Osme divizije. Teško ranjenog u Lici, pronašli su ga četnici i ubili.

BAĆE M. MAKSIMILIJAN

U KPJ primljen je kad mu je bilo 18 godina. Kao student je hapšen, borio se u Španiji u redovima republikanske armije, radio na stvaranju omladinskog pokreta u Dalmaciji, a kada je počeo rat, predano je radio na svim poslovima koji su mu bili povereni. On je bio načelnik štaba Osmog dalmatinskog korpusa, a u januaru 1944. godine komandovao je odbranom Visa. Posle rata bio je na mnogim odgovornim dužnostima u zemlji.

BADEL S. MARIJAN

Mada je rođen u imućnoj porodici, rano se opredelio za napredni pokret. Kad je počeo rat, sasvim je prešao na stranu komunista i već 1941. godine primljen je u KPJ. U jesen 1941. godine odlazi u partizane i postaje jedan od najhrabrijih mitraljezaca u 13. proleterskoj brigadi. U zimu 1944. godine postao je komesar brigade, a u borbi na sektoru Pljevlja pogynuo je hrabro 22. juna 1944. godine.

BADOVINAC G. ILIJA

Zemljoradnik koji je mnogo čitao i zahtevao prava koja mu društvo u ono vreme nije moglo da oprosti. Prišao je naprednom pokretu i kad je počeo rat krenuo je na poziv Partije da se bori. Hrabar, odan pokretu, išao je sa jedne na drugu dužnost, obavljajući sve kako treba. U borbi protiv Nemaca, 12. februara 1944. godine, kada je jedan od mnogih zadataka uspešno izvršen, pao je iznenada od neprijateljskog metka.

BAGAT S. VLADO

Njegov život, to je organizovanje štrajkova, otpor režimu, robijanje, organizovanje ustanka, stvaranje odreda i uvek novih jedinica, stvaranje prvih mornaričkih jedinica koje su pomagale u prevozu boraca na otoke Hvar i Vis, prevoz naroda u Italiju. I uvek je bio partijski rukovodilac. Pao je hrabro, junački, na otoku Olib u maju 1944. godine, dajući otpor Nemcima dok je mogao da diše.

BAIĆ V. ĐURO

Učio je gimnaziju u Sisku, ali učio je tu i kako se postaje revolucionar. Kad je počeo rat vratio se u svoje selo Pecka kod Topuskog i stvara skojevsku organizaciju. U toku leta formira i partijsku organizaciju, a zatim i partizanski odred „Pecka", koji ubrzo ima 40 boraca. Voleo je Kordun i njegove ljude, verovao u njih. Kada je u martu izgubio i poslednjeg vojnika u napadu na ustaško uporište, aktivirao je bombu da ne bi pao živ neprijatelju u ruke.

BAJIĆ V. KRSTO

Iz Berana je došao u Beograd da studira. Tu je primljen u KPJ neposredno pred početak rata. Kad je počeo rat vratio se u svoj kraj i počeo da radi na pripremi ustanka. Izuzetno hrabar stiče poverenje boraca. Bio je komesar Treće krajiške brigade, ali uvek na čelu u svakom napadu ili jurišu. Poginuo je herojski pri jurišu na četnike, 23. avgusta 1944. godine. Šest meseci kasnije proglašen je za narodnog heroja.

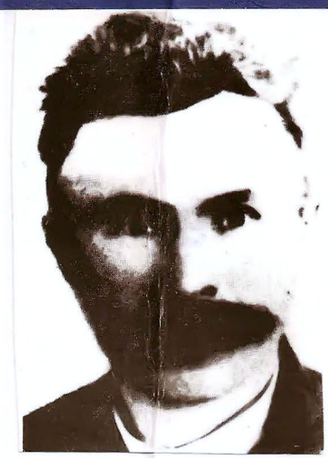

BAJIĆ S. SIMO

Zemljoradnik iz okoline Bosanskog Grahova, buntovan po prirodi, uvek se borio za pravdu i tražio je u svakoj prilici. U danima ustanka postaje komandir Resanovačke čete, vodi je iz pobede u pobedu. U decembru 1942. godine, prilikom napada na Sanski Most, pao je u jurišu na neprijateljsko utvrđenje kao komandant bataljona. Tada je imao jedva 41 godinu.

BAJIĆ B. SLOBODAN

Studirao je filosofiju u Beogradu i odlučno stao na stranu naprednog pokreta. Osuđen je na 4 godine robije. Avgusta 1941. godine beži iz kaznione u Sremskoj Mitrovici i odlazi najpre u Srbiju, a zatim se vraća na Fruškú goru, gde postaje politički komesar odreda. Jula 1943. godine postavljen je za komesara Glavnog štaba za Vojvodinu. Jula 1943. godine poginuo je u borbi protiv Nemaca.

BAJIĆ M. VLADO

Šumski radnik do rata, brzo se priključio ustancima oko Bosanskog Petrovca. Hrabar i odvažan brzo je dobijao sve odgovornije dužnosti. Bio je komandant Treće krajiške brigade a zatim 21. srpske divizije. Posle rata obavljao je niz odgovornih vojnih i političkih dužnosti. Sada je general — pukovnik Jugoslovenske narodne armije i član rukovodstava društveno — političkih organizacija.

BAJKOVIĆ J. FILIP

Kao i mnogi crnogorski omladinci, došao je u Beograd da studira. Tu je pristupio radničkom pokretu i 1932. godine primljen u KPJ. U Beogradu je radio kao advokatski pripravnik sve do početka rata a u međuvremenu više puta hapšen. U Crnoj Gori je učestvovao u pripremanju ustanka, a zatim bio na najodgovornijim funkcijama u Armiji i van nje. Posle rata obavljao je niz odgovornih poslova, a sadaje član Saveta Federacije.

BAJOVIĆ V. MILOŠ

Siromašni zemljoradnik živeo je do rata u svom selu nedaleko od Bileća, a kad je ustanak počeo, među prvima je bio jedan od najhrabrijih. To se naročito videlo u borbama za Kupres. Mitraljezac i bombaš, uvek na čelu grupe koja je imala zadatak da se probije. Poginuo je sa puškomitraljezom u rukama 25. aprila 1944. godine, u borbi protiv četnika, kao zamenik komesara Prvog bataljona 10. hercegovačke brigade.

BAKARIĆ S. VLADIMIR

Član KPJ postao je kao student u Zagrebu, gde je često hapšen i proganjan. U CK KP Hrvatske izabran je 1940. godine. U toku rata bio politički komesar Glavnog štaba NOV i POJ Hrvatske. Na Drugom zasedanju AVNOJA izabran je za člana Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije, a posle oslobođenja vršio je najodgovornije dužnosti u Partiji u Hrvatskoj i Jugoslaviji.

BAKIĆ I. MITAR

Studirao je u Beogradu i tu primljen u KPJ 1932. godine. Često je bio hapšen ali je uvek izvršavao sve odluke Partije. Za vreme rata postao je komesar Glavnog štaba za Crnu Goru i Boku, a zatim komesar Druge proleterske divizije, zatim komesar Drugog korpusa i, najzad, šef Kabineta maršala Tita. Bio je generalni sekretar vlade FNRJ. Umro je 1960. godine i sahranje u Beogradu.

BAKIJA S. MUSTAFA

Krojački radnik, već 1942. godine primljen je u SKOJ. Imao je samo 22 godine, ali i silnu želju da se bori protiv okupatora. Hapšen je, mučen, držali su ga dugo u logoru, bežao je, borio se, pokušavao da na svaki način stigne do odreda kako bi se sklonio od policije koja mu je bila za petama. Ali, nije uspeo. Opkolili su ga u skloništu, borio se do poslednjeg metka i onda pao izrešetan.

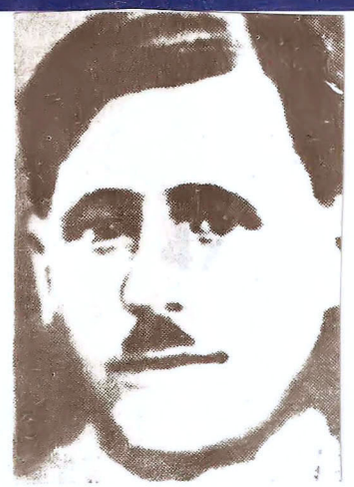

BAKOČ R. LJUBOMIR

Kad je počela revolucija imao je 44 godine. Pa ipak on je bio jedan od najaktivnijih u pripremanju ustanka. Ubrzo je postao komandant Trećeg bataljona Bjelopoljskog odreda. Bilo je to priznanje za predanost revoluciji i hrabro držanje pred neprijateljem. Poginuo je u borbi protiv četnika, iznad Mojkovca, 8. maja 1942. godine. Njegovi borci su ga osvetili: tih dana su proterali četnike iz Mojkovca i ubili više od stotine.

BAKOVIĆ F. RAJKA

U SKOJ je primljena 1938. godine kad joj je bilo samo 18 godina. Kao student zagrebačkog univerziteta, sva se posvetila partijskom i skojevskom radu. Kad je počeo rat, privremeno je pobegla iz Zagreba na Brač, ali, već u jesen 1941. godine, vraća se ponovo u svoj Zagreb, koji je toliko volela, i nastavlja da radi. U decembru 1941. godine uhapšena je i ona i sestra i brat. Nikoga nisu odali, ništa nisu rekli. Umrla je u toku mučenja 1941.

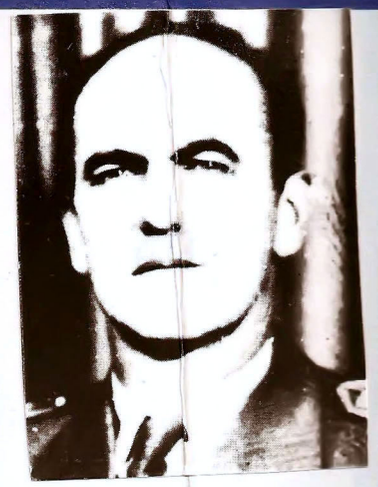

BAKRAČ I. ĐURO

U njegovom selu kod Gline ništa se nije događalo do rata. A kad je rat počeo i on je pošao sa ostalima da se bori protiv ustaškog terora. Bio je izuzetno hrabar borac i vrlo spretan u svakoj prilici. Komandovao je Trećom banijskom brigadom u kojoj nije bilo borca starijeg od 18 godina. Posle rata komandovao je graničnim jedinicama, a zatim penzionisan u činu general — majora, 1964. godine.

BALETIĆ L. MARKO

Još u gimnaziji u Nikšiću primljen je u SKOJ. Na Medicinskom fakultetu u Beogradu nastavlja da se bori, a kad je počeo rat, vraća se u Crnu Goru. Junački se držao u svim borbama, a u borbi za ranjenike na Sutjesci njemu je poverena briga za njih. Časno je izvršio i taj zadatak. Sa ranjenicima je ostao do kraja da podeli sudbinu. Poginuo je 13. jula 1943. godine na Sutjesci.

BALORDA Đ. JANKO

Čitav njegov život, od gimnaziskih dana, bio je samo borba za podjarmljene i njihova prava. Hapsili su ga, tukli, osuđivali, ali on je bio čvrst. Njegovo junaštvo provereno je u Sarajevu kada je učestvovao u diverzijama, a zatim potvrđeno u odredu na Romaniji u svim akcijama u kojima je učestvovao do septembra 1942. godine. Tada je pao četnicima u ruke. Na Romaniji je bio njegov kraj. Ali ništa nije rekao. Umro je herojski, kako dolikuje revolucionaru.

BALADRA D. MLADEN

Rođen u Mostaru, ostao mu je veran do kraja. Gonili su ga kad je počeo rat, ali on se vraćao u svoj Mostar. Borac Mostarskog bataljona davao je primer drugima, bio omiljen među borcima a strah i trepet za četnike i ustaše. Jula 1943. godine pošao je sa grupom boraca da iz Mostara izvede nove borce — —omladince. Ali naišli su Nemci i uništili njegovu grupu. Herojski je poginuo, kao što je herojski živeo.

BALTIĆ N. MILUTIN

Mašinbravar iz Zagreba, rodom od Gline, rano je prišao radničkom pokretu. Zato su ga hapsili, proganjali, prebijali. Ali, on je izdržao sve. Kad je počeo rat on odlazi iz Zagreba u svoj kraj i učestvuje na skupu kada je odlučeno da se u Hrvatskoj diže ustanak. Od tada on je na mnogim dužnostima u Partiji, SKOJ-u, jedinicama Armije, u organima vlasti. Posle rata je na najodgovornijim funkcijama u Hrvatskoj.

BAN OLGA

Rođena u okolini Pazina, pomagala je ocu u krojačkom zanatu, a kada je rat došao, njena kuća postala je partizanska baza. U toku 1942. godine borila se u Gorskom kotaru, a onda sledeća godine vraća se u svoj kraj, ali za kratko. Posle nekoliko meseci rada, Nemci opkoljavaju njenu kuću, hapse oca, brata i nju i tu se sve završava. Brata su sa majkom oterali u logor, a nju i oca streljali. Imala je 17 godina.

BANINA T. ANTE

Siromaštvo njegove porodice, u Velom Ižu kod Zadra, nateralo ga je da se rano okrene prema naprednom pokretu. Kad je počeo rat, smatrao je za dužnost da se kao član KPJ vrati u svoj kraj i da radi na podizanju ustanka. Tako je počeo od komandira čete a završio kao general — pukovnik naše Armije. Njegova hrabrost je proverena bezbroj puta. Posle rata obavljao je niz najodgovornijih dužnosti, do iznenadne smrti.

BARJAKTARI METO

Rođen u Kosovskoj Mitrovici, studirao prava u Beogradu i pokušavao da oko sebe i svojih ideja okupi što više svojih zemljaka. Predano radi u toku rata na povezivanju partijskih organizacija, a zatim stupa u odred „Zejnel Ajdini" i ostaje u njemu do kraja: decembra 1943. godine odred je naišao na nadmoćnije snage okupatora, prihvatio borbu i u njoj je pao Barjaktari Meto. Bilo mu je tada 27 godina.

BARNIĆ V. NEDELJKO

Kada je rat počeo imao je 17 godina. Odbili su da ga prime u odred u okolini Melenaca, pa je on sam organizovao svoju grupu, napao Nemce, naoružao se i došao u odred. Bio je hrabar, odlučan, pun ideja i planova. Obilazio je sela, radio politički i izbegavao sve zamke. U septembru 1944. godine, dok je kao ranjenik bio u bolnici, Nemci su naišli. Borio se, pokušao da se ubije, ali samo je izgubio oči. Nemci su ga mučili i živog zakopali u pesak, da tako umre.

BAROVIĆ M. SIMO

Bio je sitnog rasta, ali junačkog srca. Govori se da je bio jedan od najhrabrijih boraca Četvrte proleterske brigade. To se naročito pokazalo u napadu na Bugojno i Kupres, a naročito na Livno i u borbama za spas ranjenika na Vilića Guvnu. Na Livnu je pokazao čudo od herojstva i najviše doprineo da grad padne u naše ruke, a u borbi za ranjenike, bacio je preko 100 bombi, odbio sve nemačke napade i najzad i sam pao. Od njegove 3. čete preživelo je osam boraca.

BARUH I. ISIDOR

Mašinski inženjer, Beograđanin, rano je prišao naprednom pokretu. Početak rata dočekao je u zatvoru na Adi Ciganliji. Iz zatvora beži i odmah se povlači u ilegalnost, prelazi u Užice i Kosjerić i ubrzo stupa u partizansku četu. U avgustu Nemci su opkolili Užičku četu. Isidor Baruh je bodrio borce, uveren da se četa može da izvuče. I doista — četa se izvukla, ali je pao Isidor Baruh sa još 4 borca.

BAŠIĆ Đ. RADE

Još kao učenik gimnazije osuđivan je i proganjan, a kad je rat počeo, bio je među prvima u njegovom Prijedoru na organizaciji ustanka. Obavljao je sve dužnosti koje su mu poveravane, pa je, na kraju rata, postao i politički komesar 10. divizije. Demobilisan je u činu pukovnika, bio predsednik Sreskog narodnog odbora u Prijedoru, a u isto vreme biran na mnoge odgovorne dužnosti.

BATKO V. KARLO

Rođen je u Sarajevu, ali je živeo u Mostaru. Još kao mlad morao je da dve godine provede u zatvoru u Sremskoj Mitrovici, zato što je pripadao naprednom pokretu. Kad je počeo rat, pored ostalih dužnosti, bio je i sekretar Okružnog komiteta za Kalinovik — Foča. Partijski rukovodilac bataljona u X hercegovačkoj brigadi, naročito se pokazao u borbi za ranjenike na Neretvi. Poginuo je 2. marta 1943. godine.

BATRNEK S. IGNJO

Svi događaji iz vremena rata oko Osijeka, vezani su za njegovo ime iako tada još nije bio u jedinici partizana, već isključivo radio kao skojevac i pozadinski radnik. Član KPJ postao je 1943. godine. Bio je spretni diverzant koji se lako i jednostavno presvlačio u nemačku uniformu, upadao u gradove i izvršavao svaki zadatak. Opkoljen od ustaša da ne bi pao njima u ruke, ubio se bombom u februaru 1945. godine.

BEBLER B. ALEŠ

Buran život revolucionara: rođen u Idriji, član KPJ postao kada je zavedena monarhofašistička diktatura u zemlji — 6. januara 1929. godine, doktorirao prava u Parizu, živeo ilegalno u Francuskoj, SSSR, Belgiji, bio u španskom građanskom ratu, zamenik komandanta Glavnog štaba za Sloveniju, a posle rata vršio je najodgovornije dužnosti u zemlji.

BEKTEŠI A. MUHAREM

Omladinac iz Kosovske Mitrovice, sazrevao je kroz stalnu borbu sa režimom, kroz jačanje omladinske organizacije koju je vodio. Radio je ilegalno i kada je počeo rat, sve do hapšenja i osude na pet godina zatvora u Tirani. Kada je u maju 1944. godine upravnik zatvora naredio da se Srbi i Crnogorci izdvoje od Albanaca, Bekteši je jasno video šta dolazi. Stao je ispred upravnika, usprotivio se. I ubili su ga bez reči.

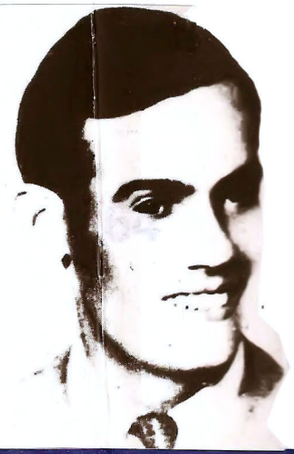

BELIĆ J. MALČI

Rođena u Ljubljani, u radničkoj porodici, počela je da pomaže radnički pokret, da sarađuje sa Partijom, da prenosi direktive. Postala je jedna od najaktivnijih u organizaciji Osvobodilne fronte. I kad su je izdali, odbila je da progovori, da kaže i jednu reč. Umrla je pod mukama 30. januara 1943. godine. Njenu sahranu Partija je pretvorila u snažnu manifestaciju borbe za oslobođenje zemlje.

BELINIĆ B. MARKO

Radnički pokret ga je prihvatio još dok je izučavao krznarski zanat u Zagrebu. U KPJ primljen je 1934. a samo godinu dana kasnije postao je sekretar Petog rejona u Zagrebu. Kad je počeo rat bio je član Mesnog komiteta Partije u Zagrebu. Osniva Prvi zagorski partizanski odred, a u novembru 1943. godine izabran je u Politbiro CK KPH. Posle rata obavljao je niz najodgovornijih dužnosti u Hrvatskoj.

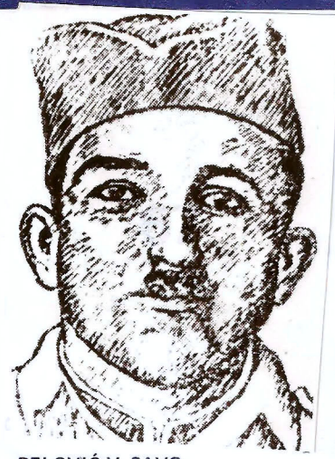

BELOVIĆ V. SAVO

Siromašni seljak, imao je 37 godina kada je počeo rat. Nije mu ostalo drugo nego da se zajedno sa svojim meštanima okrene protiv okupatora i njegovih sluga. Tako počinje njegova aktivnost, iskazivanje junaštva na svakom koraku. Stvorio je i Stolački bataljon, čiji je bio komandant, bio je jedan od prvih koji je propovedao bratstvo i jedinstvo među narodom. Poginuo 28. 4. 1942. godine. Među prvima je proglašen za narodnog heroja.

BELJANSKI M. JOVAN

Krojački radnik iz Zmajeva, u Partiju je primljen 1926. godine. Osuđen je na 10 godina robije i sve to vreme izdržao je u Sremskoj Mitrovici. Kad je počeo rat, stupio je u Fruškogorski odred, a kasnije postao član Glavnog štaba za Vojvodinu. Obavljao je niz odgovornih dužnosti u Vojvodini, u toku rata i posle njega. Demobilisan je u činu potpukovnika.

BENČIĆ F. DRAGOMIR

Rođen u Puli, studirao u Ljubljani, gde je upoznao napredni pokret. U junu 1941. stupio je u NOP, a u aprilu 1942. godine odlazi u NOV. Obavljao je mnoge odgovorne dužnosti i pri kraju rata bio komesar divizije. Imao je čin general — majora JNA i umro u Zagrebu 1967. godine. Njegova osnovna karakteristika iz vremena borbe: hrabrost i odvažnost, i po tome su ga zapamtili svi ratni drugovi.

BENDERAĆ J. MANOJLO

Bio je narednik bivše jugoslovenske vojske, ali odlučan borac protiv vojne hijerarhije. Osuđivan je i kažnjavan, pokušao je da pobegne u Španiju, ali je uhapšen i osuđen na pet godina robije. Kad je rat počeo, vratio se u svoje Trebinje i pristupio ustancima. Komandovao je bataljonom „Luka Vukalović" i poginuo kao komandant, na čelu bataljona 11. aprila 1942. godine, na Golom brdu iznad Trebinja.

BENIĆ M. MIJO

Rođen kod Duge Rese, izučavao je kolarski zanat, a kad je počeo rat, sačuvao je pušku i uniformu i u decembru 1941. godine otišao u Kordunaški odred. Bio je jedan od retkih hrabrih boraca u to vreme, a uz to, kao Hrvat, među borcima Srbima, brzo je stekao ugled i poštovanje. Davao je primer svim oko sebe kako se treba boriti. U borbi kod Plaškog, aprila 1942. godine, hrabro je pao u borbi protiv Italijana.

BENUSSI M. CIO

Italijan, rođen u Rovinju, još Prvog maja 1937. godine podigao je crvenu zastavu na zvonik crkve. U proleće, 1943. godine, odvode ga u logor u Italiju, zatim Nemci preuzimaju logor i sprovode sve zatvorenike u Nemačku, ali Benussi uspeva da pobegne. Organizuje diverzije u Istri. Njegova herojstva se i danas prepričavaju u Rovinju i Puli. Umro je 1951. godine u Beogradu od posledica rata.

BERNARD J. JAKA

Mada potiče iz imućne slovenačke porodice, kao vlasnik firme pred rat, drugarski je postupao sa radnicima. Nije bio član Partije, ali je svim srcem bio uz Partiju. Stupio je u bataljon „Ivan Cankar" i bio odlučan borac, besprimerno hrabar. Bio je komandir Selške čete kada je u selu Štirpnik naišao na nemačku jedinicu, prihvatio borbu, bio teško ranjen, i, da ga ne bi zarobili, izvršio je samoubistvo.

BERUS I. ANKA

To je život žene intelektualca — revolucionara. Profesor gimnazije, hapšena, proganjana, dve godine u Požarevcu na robiji, zatim u Lepoglavi, sve do početka rata. Zatim je organizator diverzije u Zagrebu, odlazi u svoj Split i nastavlja tamo, obavljajući najodgovornije dužnosti. Posle rata njena aktivnost se ne prekida. To ime je tesno povezano sa svim značajnim događajima u istoriji naše zemlje.

BESEDNJAK J. ANGEL

Iz Nove Gorice, gde je rođen, pobegao je 1928. u Maribor, počeo da uči zanat, ali i da se približava naprednom pokretu. Radio je na osnivanju partizanske čete na Pohorju i učestvovao u svim značajnijim akcijama koje su sprovodili slovenački partizani u prvoj godini rata. Poginuo je 1. novembra 1941. godine, u borbi sa daleko nadmoćnijim namačkim jedinicama.

BEŠIREVIĆ M. HAMID

Bio je borac Lovćenskog bataljona u Prvoj proleterskoj brigadi. O njegovoj hrabrosti se često govori tim pre što je bio jedan od najhrabrijih u bataljonu hrabrih, u bataljonu u kome nije bilo lako postati hrabar. Naročito se istakao u prelasku Drine. Tada je imao 22 godine i bez imalo straha dočekivao je napade četnika. Pao je na obali njegove Drine 1943. godine, nedaleko od svoga Višegrada.

BEŠLAGIĆ A. REFIK

Rođen je u Doboju, ali je svoj mašinbravarski zanat radio u Sarajevu i Zavidovićima. Bio je borac Ozrenskog partizanskog odreda, ali je radio i kao terenski politički radnik. Onda je stupio u 6. istočnobosansku brigadu gde je postao komandir čete. A zna se u toj brigadi kao i u drugim proleterskim, komandiri su mogli da budu samo oni najhrabriji. Poginuo je u borbi sa ustašama u februaru 1943. godine.

BIBER S. ANTUN

Obućarski radnik je iz svoga Čakoveca došao u Zagreb, priključio se radničkom pokretu i ostao mu veran do kraja. Postao je i organizacioni sekretar Mesnog komiteta KPH za Zagreb. Tukao se u Zagrebu sa agentima, pucao na njih, a onda otišao u partizane u Slavoniju. Obavljao je niz odgovornih dužnosti u toku rata i posle oslobođenja. Hrabar, odvažan, odan, takav je bio i zato dobio orden heroja.

BIJELIĆ O. JOVO

Siromašni zemljoradnik, često je od svoje Bosanske Dubice morao da ide daleko na rad da bi ishranio porodicu. Bio je prvi puškomitraljezac u svom kraju kada je počeo ustanak. U svakom naletu neprijatelja pokazivao je izuzetnu hrabrost. Posle svake od većih borbi, njegovo ime je pročitano pred strojem kao ime najhrabrijeg. Penzionisan je u činu pukovnika JNA i sada živi u Banja Luci.

BILIĆ J. BOŽO

Bio je fizički radnik u Beogradu, tu je prišao radničkom pokretu, postao član KPJ, ali nikada nije zaboravio svoj kraj oko Knina. Kad je trebalo, on odlazi i u Španiju, bori se za pobedu španskog naroda, vraća u zemlju i onda nastavlja da se bori, vršeći razne dužnosti, sve do zamenika komandanta Prve dalmatinske brigade. Pao je blizu planine Čemernice vršeći vojnički zadatak.

BILOBRK A. ANTE

Farbarski radnik u splitskom brodogradilištu, kad je počeo rat, brzo se vraća u svoje selo nedaleko od Splita, zatim stupa u Dinarsku četu. U junu 1942. godine postavljen je za komesara Mosečkog bataljona, a zatim za komesara Trećeg bataljona u Trećoj dalmatinskoj brigadi.

U svim borbama bio je hrabar i odlučan, dajući primer ostalim borcima. Poginuo je kao komesar čete u Prvoj proleterskoj brigadi 1943. godine kada je izvršio samoubistvo na Vlasenici da ga ne bi zarobili.

BILJANOVIĆ M. VOJISLAV

Počeli su da ga proganjaju još dok je bio đak cetinjske gimnazije. Kad je otišao da studira tehniku u Zagreb, nastavljene su njegove borbe sa policijom. Kad je počeo rat, postavljen je za sekretara mesnog komiteta KPJ za Bar. Maja 1942. godine je u Lovćenskom odredu, a zatim obavlja razne odgovorne dužnosti u toku rata i posle oslobođenja. U Crnoj Gori je obavljao najodgovornije dužnosti sve do smrti 1972.

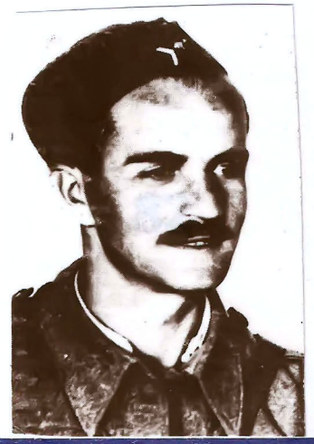

BILJANOVSKI K. ZLATKO

Krojački radnik, obišao je dosta gradova u potrazi za zaposlenjem. Već tada je prišao radničkom pokretu. Kad je počeo rat, Bugari ga hapse, maltretiraju, progone. Onda, u septembru 1942. godine, odlazi u odred „Pitu Guli". Junački izdržava sve nedaće i prvi je u svakoj ozbiljnijoj akciji. Posle rata obavlja odgovorne dužnosti u OZNI za Makedoniju, a bio je i na drugim važnim poslovima.

BIRTA L. MOJICA

Svoje Grubišno Polje je napustio čim je počeo rat i prešao u odred, da bi sa jedne na drugu dužnost nastavio da se razvija zajedno sa pokretom kome je pripadao. Kao komandant bataljona u Slavoniji, napadao je na neprijateljska uporišta kad god bi na njih naišao. Nikada nije pitao koliko ima neprijateljskih vojnika na drugoj strani. Poginuo je u borbi za Ludbreg, 6. avgusta 1944. godine.

BIŠKUP M. PETAR

Rođen kod Bjelovara, najveći deo vremena i revolucionarnog rada je proveo u Zagrebu. Pisao je letke, pozive na borbu protiv okupatora i ustaša, a zatim je učestvovao u poznatoj akciji paljenja stadiona. Bio je komesar bataljona 16. slavonske brigade, a zatim komandant 18. slavonske brigade, i najzad, komandant 32. divizije. Poginuo je aprila 1945. godine, nekoliko dana pre oslobođenja Zagreba.

BIZJAK I. JANEZ

Rođen u Ajdovščini, i on i njegova porodica rano su upoznali fašizam. Naselili su se kod Ljubljane i Bizjak je završio bravarski zanat. A kad je počeo rat, odmah je otišao u šumu i nastavio da radi sa istim oduševljenjem kao i ranije. Bio je jedan od onih što su formirali Kamnički partizanski bataljon i isticao se herojstvima u svim borbama, sve do 29. novembra, 1941. godine kada je poginuo.

BJELAJAC M. STANKO

U svom selu Majske Poljane kod Gline, stvorio je prvu partizansku desetinu na Baniji 1941. godine. Bio je komandant Prvog glinskog bataljona, komandant Banije, komandant 7. banijske divizije i Prve proleterske divizije. Uvek neustrašiv, odlučan, primer svima koji su bili oko njega, uspešno je obavljao sve poverene zadatke. U JNA je dobio čin general–pukovnika. Sada živi u Novom Selištu kod Petrinje.

BJELAKOVIĆ V. MIHAJILO

U Romanijski partizanski odred stupio je odmah kada je počeo ustanak u Bosni i Hercegovini i ubrzo postao komandant odreda. Ali, i do te dužnosti bio je jedan od najhrabrijih u odredu, puškomitraljezac, o čijem se junaštvu govorilo. Jedno vreme bio je i borac Šeste istočnobosanske proleterske brigade, jedan od njenih najboljih mitraljezaca. Poginuo je u borbi sa ustašama, 1944. godine.

BJELETIĆ S. KRSTO

Sa grupom svojih drugova bio je jedan od prvih boraca na Majevici, učesnik u mnogim diverzijama u rodnom mestu Lopare i svim drugim kuda god je prolazio. Bio je komandir čete u Majevičkom odredu, kada je, u jednoj borbi, januara 1942. godine, ranjen. Pokušao je da sa svojim puškomitraljezom zaustavi neprijatelja i nije vodio računa o sebi. Neprijatelj je odbačen, ali je pao jedan od najhrabrijih komandira sa Majevice.

BJELICA N. NIKOLA

Kad je počeo rat bio je daleko od svoga Bileća, ali on se sa oružjem vratio kući . Ubrzo je postao jedan od organizatora ustanka u tom kraju i prvi borac na žandarmerijske i ustaške postaje. Bio je veliki majstor za sve vrste automatskog oruđa, a nikada se nije rastajao od svoje „Brede". Istakao se kao borac X hercegovačke brigade, naročito u borbama na Kozari. Poginuo je 2. oktobra 1944. godine u borbi za Bileće.

BJELOGRLIĆ T. KOSTA

Kad je počeo rat, odmah se stavio na čelo svojih zemljaka oko Gacka i sprečio prodor ustaša, koji su krenuli u obračun sa srpskim življem. Bio je komandant bataljona u X hercegovačkoj brigadi i istakao se u mnogim borbama kao odlučan i vešt borac. Svuda je primerom pokazivao kako treba tući neprijatelja. Posle rata radio je u narodnoj vlasti, ali je ubrzo umro od posledica rata, u 1946. godini.

BLAGOJEVIĆ MILAN

Među prvima je bio u internacionalnoj brigadi u Španiji. Po povratku u zemlju, ilegalno je živeo u Beogradu do početka ustanka, a onda otišao u svoje Natalince, i postao komandant Prvog šumadijskog odreda, koji je razbijao okupatorske snage u Šumadiji. Poginuo je 28. oktobra 1941. godine. Četnici su ga izvukli iz voza kada se vraćao iz Vrhovnog štaba i zverski ubili u Užičkoj Požegi.

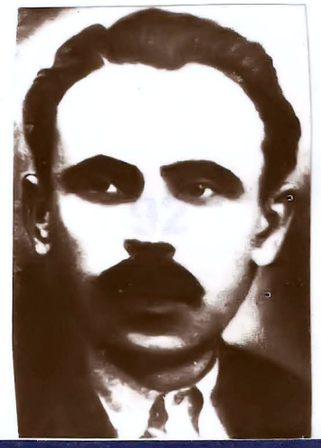

BLAGOJEVIĆ J. VERA

U SKOJ je primljena u Šapcu gde je radila sa mladima, a po dolasku na Medicinski fakultet u Beogradu, primljena je, 1940. godine, u KPJ. Kad je počeo rat, vraća se u Šabac i nastavlja da radi u Podrinju kao član Okružnog komiteta Partije. Ostala je na terenu i posle prodora Nemaca u Podrinje. Četnici su je uhvatili i predali Nemcima koji su je mučili, a onda, streljali, u martu 1942. godine.

BLAŽEK A. EDO

Imao je 17 godina kad je primljen u SKOJ, u Teslići. Uživao je veliko poverenje Srba, jer se kao Hrvat borio na strani istine, za prava i jednak položaj Srba u novim ratnim uslovima. To je omogućilo da razvije živu delatnost, posebno diverzantske akcije na pruzi Doboj—Teslić. Herojski se držao u svim napadima ustaša. Poginuo je početkom juna 1943. godine kada je pokušao da se probije iz četničkog okruženja.

BLAŽEVIĆ J. JAKOV

Robija, progon, mučenje, to je put revolucionara koji je i on morao da prođe od gimnazijskih dana do početka ustanka. Bio je 1940. godine sekretar Okružnog komiteta Partije za Liku, a na V konferenciji KPJ u Zagrebu izabran je za člana CK KPJ. Kad je počeo rat, vratio se u svoju Liku i neprestano radio na raznim dužnostima, isto kao i posle rata, kada je biran na mnoge odgovorne dužnosti.

BLAŽIĆ Š. ANTUN

Pripadao je naprednom pokretu i kada je počeo rat smatrao je da mu je dužnost da se stavi na raspolaganje Partiji. Učestvovao je u mnogim akcijama koje su organizovane protiv ustaša i okupatora i u svim tim akcijama on se isticao ličnom hrabrošću. Obavljao je odgovorne dužnosti u odredu, ali i na terenu, kao politički radnik. U selu Maruševcu, jula 1943. godine, ubio se da ne bi pao u ruke neprijatelju.

BLAŽINA MATE

Kad je Italija kapitulirala, stupio je u partizansku jedinicu. Imao je 18. godina, rušio pruge i električne stubove, prenosio poruke i uvek bio prvi na svim zadacima. Okretan i hrabar, zarobljavao je neprijateljske vojnike, upadao u garnizone i kasarne, i uvek sa svojim mitraljezom . U aprilu 1945. godine, samo nekoliko dana pred kraj rata, pao je i mitraljezac Mate Blažina.

BLEJC F. MATIJA

Krojački radnik, siromašan ali odlučan, prišao je Radomeljskoj partizanskoj četi kod Domžala. Bila je u sastavu Kamniškog bataljona i obavila je bezbroj akcija u kojima se naročito isticao Blejc Matija, najpre kao komandir čete, a kasnije i kao komandant bataljona. Poginuo je 24. decembra 1942. godine u jednoj borbi koju je njegov bataljon morao da prihvati, jer je bio opkoljen.

BOBIČIĆ L. MILOŠ

Još kao student prava u Beogradu, istakao se u neprestanim borbama sa policijom. Proterivali su ga iz Beograda u Danilovgrad, ali on se uvek vraćao i iznova bio na čelu onih što su tražili promenu sistema. Kad je počeo rat, ističe se u akcijama oko Nikšića, a zatim stupa u Prvu proletersku brigadu, u kojoj se ističe herojskim držanjem. Poginuo je u istočnoj Hercegovini, maja 1942. godine.

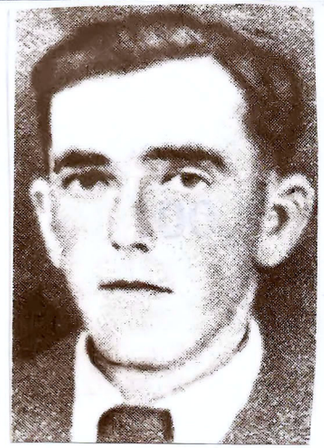

BOBIĆ FLORIJAN

Bio je siromašan i u potrazi za hlebom stigao je u Varaždin u fabriku tekstila. Tu je počeo da radi u sindikatu i da upoznaje zakone klasne borbe. Kad je počeo rat, uključio se u Kalnički partizanski odred, iako je bio sekretar Okružnog komiteta Partije za okrug Varaždin. Poginuo je 29. aprila 1942. godine u selu Jalkovec, kada je njegova grupa bila otkrivena i opkoljena u jednoj seoskoj kući.

BOBINEC S. STJEPAN

Kad je počeo rat imao je samo 22. godine. Ali, za samo godinu dana, njegovo ime je bilo dobro poznato svim neprijateljima u Moslavini. Bezbroj je akcija u kojima je učestvovao, u kojima se pokazala samo i isključivo lična hrabrost Bobinec Stjepana. Bio je komadant Druge moslovačke brigade. U proleće 1944. godine, u blizini Dugog Sela, njegova brigada je naišla na zasedu Nemaca. Bio teško ranjen, i , kad su mu Nemci prišli, aktivirao je bombu.

BOBNAR J. STANE

Metalostrugarski radnik, primljen je u Partiju kad mu je bilo 18. godina. Kad je došlo vreme, pošao je u Španiju, a zatim, po povratku, nastavio da partijski radi. Kad je počeo rat, Italijani su ga uhapsili i internirali, ali je, posle kapitulacije Italije, ponovo bio slobodan i ponovo sa svojim brigadama. Obavljao je niz najodgovornijih dužnosti u toku rata i posle oslobođenja zemlje.

BOBOT K. JOVAN

U Hercegovini se danas s pravom govori da je u toku rata bilo malo tako hrabrih ljudi kao što je bio Jovan Bobot. Onda, kada se svima činilo da je stanje bezizlazno, on je nalazio rešenje: i uvek je ono bilo — juriš na neprijatelja. Bio je borac i komandir X hercegovačke brigade i ona doista nikada nije imala hrabrijeg. Poginuo je 3. marta 1945, kada je na juriš zauzeo most na pruzi Konjic — Sarajevo i spasao ga od rušenja.

BODIROŽA V. VID

U napadu na Drvar, 27. jula 1941, on se pojavio sa puškomitraljezom. Sačuvao ga je posle kapitulacije stare vojske. Nikada se nije razdvajao od svoga mitraljeza, pa ni kasnije, kada je postao komandant bataljona. Umeo je sa mitraljezom da dođe u grupu od nekoliko stotina četnika i da ih razjuri. Komandovao je i brigadom, ali je uvek bio u prvoj liniji. Poginuo je na Sremskom frontu 1945. godine.

BOGAVAC V. DRAGOSLAV

Bio je na robiji, maltretiran i mučen, ali nikada nije poklekao. I kad je počeo rat, kao sekretar Okružnog komiteta Partije za Kraljevo, radi na učvršćenju partijske organizacije, ali i na stvaranju odreda u Srbiji. Formirao je nekoliko partizanskih odreda, i, kada su se kraljevački partizani povlačili iz Srbije za Sandžak, i on je pošao. Poginuo je u borbi sa četnicima u proleće 1942. godine.

BOGDAN M. PETAR

Pravo je studirao u Beogradu, u Zagrebu radio na pošti i počeo prve diverzantske akcije, a zatim otišao u svoj Omiš da nastavi, najpre kao borac Prve dalmatinske brigade, a zatim kao njen komandant. Bio je i zamenik komandanta 8. korpusa, a zatim komandant pozadine IV armije. Posle oslobođenja nalazio se na raznim odgovornim dužnostima. Penzionisan je u činu general—potpukovnika.

BOGDANOVIĆ J. GEDEON

Kao podoficir bivše vojske došao je u sukob sa jednim oficirom i odmetnuo se u šumu. Rat je bio na vratima i on je čekao, a narod, u istočnoj Bilogori, ga je pomagao. Još u avgustu 1941. godine stvorio je grupu boraca koja je pružila otpor ustašama. U februaru 1942. spojili su se sa moslavačkim partizanima. Bio je na raznim dužnostima pa i komandant 12. divizije. Penzionisan je kao general—major.

BOGDANOVIĆ S. VOJISLAV

Zemljoradnik iz Rabrova u istočnoj Srbiji, bio je sekretar Sreskog komiteta Partije, organizator ustanka i vrlo popularan čovek u tom kraju. Četnici su ga zarobili 1943. godine i stavili na užasne muke, tražeći da oda saradnike i organizaciju. Prkosno im je govorio da su izdajnici, da će platiti pred narodom. To im je govorio i kada su mu vadili oči i sekli komade mesa.

BOGOEVSKI P. MITE

Hapšen i proganjan pre rata, prihvatio se oružja čim je počeo ustanak. Ilegalno je živeo i radio ali je, u martu 1942. godine, ipak pao u ruke bugarskoj policiji. Herojski se držao pred policijom. Kasnije, kad je pušten, nastavio je da radi na pripremanju novih boraca za partizanske odrede. Najzad, njega i njegove drugove je opkolila bugarska policija. Kad više nisu imali municije, aktivirali su bombe.

BOGUNOVIĆ I. UROŠ

Kad je ustanak počeo u Drvaru i on je bio tamo. Borio se do kraja rata, junački podnosio nedaće, ali i primerom pokazivao kako se treba boriti. Komandovao je krupnim vojnim jedinicama i njegova politička zrelost je u svakom trenutku dolazila do izražaja. Penzionisan je u činu general-majora, a u toku rata i posle njega nalazio se na vrlo odgovornim dužnostima u Armiji.

BOJOVIĆ R. ALEKSA

Od prvog dana rata učio je seljake da ne nasedaju ustaškoj propagandi, da se sklanjaju u šume, da čuvaju oružje koje će im biti vrlo potrebno. I čim je počeo napad na SSSR, sklonio se u šumu. Sa njim su pošli i drugi i on je odmah stvorio svoju borbenu grupu. Bio je izuzetno hrabar komandir. Još za života je postao legenda. Poginuo je 1943. godine, posle teških rana koje je dobio kod Vlašića.

BOJOVIĆ D. DANILO

U najtežim danima za pokret u Crnoj Gori, bio je odlučan i uveren da će ideje kojima on služi ipak pobediti. Ostao je isti kao i na Beogradskom univerzitetu dok se borio protiv žandara. Ali, opkoljena njegova grupa na planini Konjsko, u jednoj kolibi, nije mogla da se odupre deset puta jačim snagama četnika. Narod Nikšićke Župe nije ga zaboravio i redovno posećuje njegov grob u rodnoj Župi.

BOJOVIĆ D. DUŠAN

Bio je obaveštajni oficir Treće divizije i pao prilikom onog čuvenog juriša na koji je Sava Kovačević poveo svoje borce. Bilo je to na Sutjesci 13. jula 1943. godine. Taj student prava sa Beogradskog univerziteta, rodom iz Nikšićke Župe, bio je jedan od najomiljenijih boraca u Crnoj Gori. I kada je umirao, govorio je da mu nije ništa, da treba previti druge ranjenike.

BOJOVIĆ B. RADOŠ

Borac Arilјske čete, hrabar i odlučan, još pre nego što je stupio u Drugu proletersku brigadu, bio je primer odanog skojevca. A kad je njegova četa uključena u proslavljenu brigadu, junački puškomitraljezac se pokazao u svakoj borbi koja je dolazila. Poginuo je u jurišu na Košur, iznad Tjentišta, 1943. godine. U znak priznanja, rodno selo Radoša Bojovića, u Arilјskom srezu, dobilo je ime Radošево.

BOKAN S. NIKOLA

Stolarski radnik iz Drvara, od prvih dana ustanka, prestavio se svima kao jedan od najhrabrijih. Iz borbe u borbu pronosio je slavu Kozare. U napadu na Banja Luku, 18. septembra 1944. godine, kada je bataljon kojim je komandovao stao, jer se dalje nije moglo od tenkova, Nikola Bokan je krenuo na tenkove sa torbicom bombi. Napravio je prolaz svojoj jedinici, ali je i sam pao.

BOLDAN I. JOŽE

Najpre diverzant, zatim partizan koji nije znao šta je strah, takvog su ga upoznali još 1941. godine. Kasnije, kada je došao u brigadu Toneta Tomšiča, imao je više iskustva i bio još odlučniji. Komandovao je bataljonom u trenutku kada je trebalo probijati nemački obruč i spasavati diviziju. I tada je bio na čelu bataljona. Posle rata je obavljao odgovorne dužnosti, a danas je penzioner u Kočevju.

BOLTA S. BOGDAN

Od trenutka kada je stupio u bataljon „Marko Orešković", njega je upoznala čitava Lika. Bio je bombaš koji se uvek probijao na čelo napada. Puškomitraljezac je postao kad je od četnika oteo mitraljez i nosio ga iz borbe u borbu, od Drvara do Valjeva, sve dok četnički rafal nije zaustavio njegov poslednji juriš, na Bačevačkom visu, južno od Valjeva. Bilo je to 11. septembra 1944. godine. Imao je tada 22 godine.

BOLJEVIĆ M. STEVO

Imao je 18 godina kada je primljen u SKOJ. Od tada počinje njegov put revolucionara koji se završava na Sutjesci, 13. jula 1943. godine. Bio je komesar bataljona koji je uvek odlazio tamo gde je najpotrebnije. Umeo je da se snađe u svakoj situaciji, da za trenutak povede bombaše na bunkere, a zatim brzo da se vrati da bi podigao i bataljon na juriš. Bio je u Petoj proleterskoj brigadi.

BONDŽULIĆ MILORAD

Pekarski radnik iz okoline Užičke Požege, prišao je ustanicima čim je čuo da su počele pripreme. Jedno vreme bio je telefonista u Vrhovnom štabu u Užicu, a zatim je otišao u 2. proletersku i nastavio da baca bombe. To mu je bio najmiliji posao. Ima dosta primera koji pokazuju da se radi o čoveku koji nije znao za strah, koji je dolazio do neprijateljskih bunkera i dovodio zarobljenike. Poginuo je 10. avgusta 1943.

BOROJEVIĆ J. PETAR

Umeo je sa grupom, a često i sa četom boraca, da uđe u neprijateljski garnizon, da se privuče neprijatelju iza leđa, i da počne da dejstvuje onda kada partizanske jedinice krenu u napad. Tako je bilo u borbama za Jajce i Bihać. U gradu koji je držao neprijatelj, on je sa svojom četom imao uporište, ostajao u njemu do kraja. A to je mogao samo heroj. Danas živi u Beogradu kao penzioner.

BORŠTNAR J. JOŽE

Član KPJ postao je 1940. godine, i zato je odmah po otpočinjanju rata, po zadatku Partije, obavljao sve dužnosti koje su mu bile poverene. Nekada je to bio zadatak da prebacuje ilegalce, nekada da komanduje jedinicama od najmanjih sve do divizije. A kada je rat bio gotov, postao je komandant grada Ljubljane. Obavljao je niz odgovornih dužnosti u Sloveniji.

BOSANAC L. PERSA

Siromaštvo u seljačkoj porodici, težak, mukotrpan posao, sve to nateralo ju je da se, čim se pružila prilika, priključi partizanskom pokretu. Ali, to nije bilo lako. Uporno su je držali u selu na pozadinskim poslovima, na diverzantskim akcijama. A ona je želela u jedinicu. Kad se i to najzad dogodilo, videlo se koliko je to hrabra devojka. Davala je primer svima, i hrabro poginula, 12. juna 1943. godine.

BOSIĆ V. PERO

Kao omladinac je stupio u Ozrenski partizanski odred i za dugo nije mogao da se oslobodi svih onih akcija koje su njemu odgovarale: napad na neprijateljsko uporište, diverzija u rudniku, zaseda na drumu. Ali, morao je da ide dalje. Najpre je bio u 6. istočnobosanskoj brigadi, a zatim u Posavskom odredu. Tu je bio komandant bataljona i vešto se tukao sve do sredine januara 1945. godine, kada je poginuo.

BOSNIĆ P. MILKA

Kad je počeo rat imala je 13 godina i sa drugom omladinom u Drvaru pomagala je koliko je mogla. A onda je došao onaj čuveni desant. Naš tenk stajao je nemoćan, jer su Nemci preko kupole prebacili ćebe. Oni unutra ništa nisu videli. Milka je prilazila sa zarobljenim narodom i videla sve to. Pretrčala je preko ulice i povukla ćebe. Tenk je bio slobodan za dejstvo, a nju su Nemci isekli bajonetima.

BOSNIĆ P. KOSTA

Metalac iz okoline Drvara, skojevac od 1940. godine, kad je počeo rat priključio se opštem raspoloženju u Drvaru i od tada je, neprestano, do smrti, ostao uz SKOJ. Dobar govornik umeo je da ponese mlade ljude, da ih zagreje i povede. I tako je radio četiri godine. U avgustu 1944. godine, hitao je na jedan zbor u Sanici. Tada su naišli avioni, mitraljirali drum kojim je išao, i smrtno ga pogodili.

BOSNIĆ J. RAJKO

Rođen nedaleko od Drvara, kao svršeni srednjoškolac, postao je jedan od najaktivnijih omladinaca. U SKOJ je primljen 1939. godine, a kad je rat počeo, postao je omladinski rukovodilac u Drvaru i, šire u čitavoj oblasti. Poginuo je u noći između 31. marta i 1. aprila 1942. godine, od izdajnika četnika koji su, u toku noći, izvršili prepad, i pobili grupu od 25 partizana.

BOŠKOVIĆ I. MILO

Lekar, rodom iz okoline Bara, po zadatku Partije zakupio je kuću u Beogradu u kojoj je bila štamparija CK KPJ. U podrumu su bili komunisti Branko Đonović i Slobodan Jović. Otišao je na novi zadatak u Zagreb. Tamo je uhapšen, strahovito mučen, i, najzad, osuđen na smrt vešanjem. Protestvovao je prilikom izvršenja kazne, zahtevao da bude ubijen na dostojanstven način. Bilo je to 21. septembra 1944. godine.

BOŠNJAK R. JEFTO

Rodom od Bileća, rano se priključio pokretu. Ali, u početku, nije imao sreće: zarobile su ga ustaše i okovale. Ipak, on okovan beži iz zatvora, dolazi u odred i nastavlja da se bori. Sve do 2. maja 1942. godine, kada je pao izrešetan. Imao je snage da kaže: „ja pogibe, drugovi, čuvajte mitraljez". Bio je odličan borac, hrabar mitraljezac. U svim borbama, koje su vođene u Hercegovini, bio je među prvima.

BOŽANIĆ J. ANDRIJA

Ribar sa Visa, osuđivan je još 1932. godine. Njegova aktivnost je počela četiri godine ranije kada je primljen u Partiju. Učestvovao je na V zemaljskoj konferenciji u Zagrebu, a zatim kooptiran u Biro Pokrajinskog komiteta KPH za Dalmaciju. U toku rata, i posle njega, obavljao je niz najodgovornijih dužnosti u Armiji i u Hrvatskoj. Ima čin vice—admirala i sad je u penziji.

BOŽIĆ S. NIKOLA

Čim je počeo rat, počeo je i njegov rad u Kutini i na pripremi ustanka u Moslavini. U Moslavačkoj četi je najpre puškomitraljezac, a zatim operativni oficir. Izuzetno hrabar, pun inicijative, vešt u pronalaženju najboljeg rešenja, postao je ubrzo jedan od najpopularnijih boraca. U novembru 1942. upao je u voz koji je prevozio tenkove i sam likvidirao oko 40 nemačkih oficira. Ali, tada je i sam pao.

BOŽINOVSKI T. PETAR

Bugarski okupatori u Bitolju raspisivali su i poternicu i davali nagradu onome ko kaže gde se može da uhvati Petar Božinovski. Ipak nisu uspeli. On je najpre prikupljao oružje, a onda organizovao odred, da bi, potom, i sam otišao da učestvuje u konkrenim akcijama. Bio je zamenik političkog komesara 7. brigade, a kad se rat završio radio je u Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove. Umro je 1970. godine.

BOŽOVIĆ S. BOŽO

Njegov životni put od Podgorice do kraja rata, to je put junaka, ali i više od toga, put stratega, sposobnog da se snađe, organizuje napad i odbranu, iznenadi i razbije neprijateljsku kolonu. Bio je u Prvoj proleterskoj brigadi, u stroju, kad je Tito govorio, ali, i komandovao je uskoro tom istom jedinicom, pa i divizijom, i posle Armijom. Penzionisan je u činu general-pukovnika.

BOŽOVIĆ DRAGOLJUB

Bio je među prvim borcima Kragujevačkog odreda 1941. godine. Tad se ostvarila njegova želja iz kragujevačke gimnazije, iz koje je isključen zbog revolucionarnih ideja. Borio se i u Prvoj proleterskoj, učestvovao u svim velikim okršajima. Pao je u borbi protiv četnika, 15. marta 1943, u IV neprijateljskoj ofanzivi u rejonu Čičeva.

BOŽOVIĆ P. RADOMIR

Najpre su ga upoznali u Piperskom odredu kao odvažnog i hrabrog borca kad god su bili u pitanju napadi na neprijateljska uporišta. Ubrzo zatim stajao je u stroju Prve proleterske i u njoj ostao sve do kraja 1942. godine, kada je otišao sa grupom oficira u Sloveniju. Bio je komandant 12. slovenačke brigade, a zatim i zamenik komandanta divizije. Penzionisan je u činu general-majora.

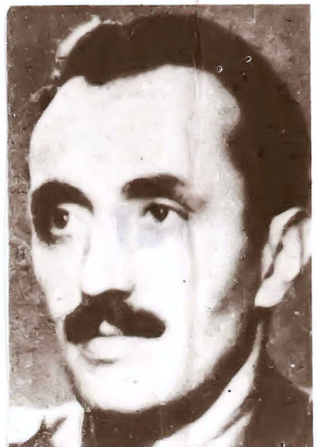

BOŽOVIĆ J. RADISLAV

Beogradski student, rezervni poručnik bivše vojske, kad je počeo rat obučavao je omladinu oko Titograda kako se rukuje oružjem. A kad je počeo ustanak postavljen je za komandanta bataljona „Marko Miljanov". Potom je ostavljen na terenu kao ilegalac. Teško ranjen, sklonio se u jednu kolibu, ali četnici su ga pronašli. Nisu mogli da mu priđu, pa su zapalili kolibu. Radislav Božović je tada izvršio samoubistvo.

BOŽOVIĆ N. VLADIMIR

Pre rata organizator demonstracija i štrajkova u Podgorici, zatim ilegalac i partijski rukovodilac i komesar Prvog rogamskog odreda. Dobrovoljac kad god je trbalo izložiti život opasnostima. Ističe se u borbama na Kupresu kao komesar bataljona. Obavljao je niz najodgovornijih dužnosti u toku, a naročito posle rata, radeći u gotovo svim društveno-političkim organizacijama u Crnoj Gori.

BOŽOVIĆ J. VUKOSAV

Kad je rat počeo bio je službenik u Podgorici, ali tesno vezan za Partiju, izvršavajući sve njene zadatke oko pripreme za ustanak. A u ustanku je učestvovao kao jedan od najhrabrijih, pokazujući uvek primerom kako se treba boriti. Bio je borac Pete proleterske brigade, a zatim partijski radnik pod neobično teškim uslovima u Crnoj Gori. Poginuo je u jurišu na četnike 1943. godine.

BRAČIĆ I. MIRKO

Do rata narednik kraljeve garde, aktivno se uključio u pokret i brzo postao komandir Borovničke čete Krimskog odreda. Komandovao je mnogim jedinicama, a posle kapitulacije italijanske vojske, postao je komandant 14. divizije. Prilikom napada na Kočevje, 11. decembra 1943. godine, neposredno je učestvovao u borbi u želji da se lakše dočepa neprijateljske artiljerije. Pao je smrtno pogođen.

BRAJNIK H. EDI

U SKOJ je primljen kao učenik gimnazije, a u Partiju 1941. godine. I odmah je počeo da organizuje diverzantske akcije. Ali, kada je formirana VOS (obaveštajna služba u Sloveniji), njegova skojevska grupa se uključila. Ubrzo Brajnik je postao komandant VOS-a za Ljubljanu. Bezbroj je akcija koje je izvršila ta služba a kojom je on rukovodio. Radio je i u OZNI za Jugoslaviju kao visoki rukovodilac.

BRAJOVIĆ V. PETAR

Do rata bio je vazduhoplovni oficir, a kad je počeo rat, vraća se u Peć, gde radi na formiranju Metohijskog odreda i ubrzo postaje njegov komandant. U oktobru 1943. primio je dužnost komandanta grupe kosovsko-metohijskih bataljona. Zatim je bio komandant Prve kosovsko-metohijske brigade, a onda i 48. divizije, i , najzad, komandant XIV korpusa. Po činu je general-pukovnik.

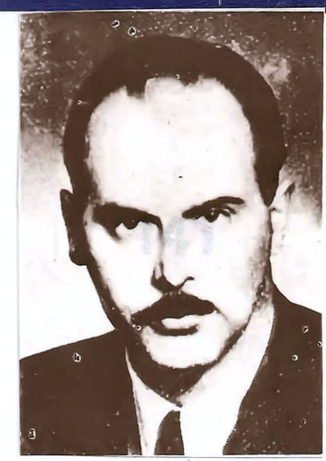

BRECELJ A. MARJAN

Slovenački intelektualac koji se odmah, kada je počeo rat, stavio na raspolaganje Partiji. Njegov rad bio je naročito koristan i vidljiv u organizovanju i razvijanju aktivnosti Oslobodilne fronte, u kojoj je Marjan Brecelj obavljao niz odgovornih dužnosti. Posle rata imao je niz odgovornih dužnosti u Sloveniji i Jugoslaviji, a biran je u Centralni komitet Partije Slovenije i Jugoslavije.

BREŠAN B. LJUBO

Bio je sekretar partijske organizacije u Mostaru, baš u vreme kada je u gradu bio prikriven gotovo čitav Mostarski bataljon. Posle pete ofanzive u Mostaru je uspeo da sakrije preko 150 ranjenih partizana. Ustaše i gestapo nikako nisu uspevali da uđu u trag čoveku koji je sve to organizovao. A kad su ga, najzad, usled izdaje, uhvatili, počela su mučenja, kakva svet nije zapamtio. Ništa nije rekao. Streljan je avgusta 1943.

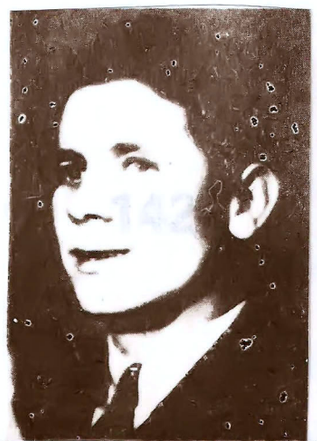

BREULJ I. TOMO

Mada je rodom od Obrovca, kad je rat počeo, iz vojske se vratio u Beograd, da bi se povezao sa Partijom. Tako je krenuo u Kosmajski odred, ali ga vraćaju da bi u Beogradu obavljao dužnost glavnog tehničara pri Mesnom komitetu. U avgustu 1942. godine odlazi u odred „Milan Blagojević", postaje komesar bataljona, učestvuje u više vrlo teških akcija. Zbog slabog zdravlja penzionisan je 1956. godine.

BRGULJAN M. MATO

Rat je dočekao u koncentracionom logoru, gde je boravio kao opasan komunista. Zatim se vraća u svoj Kotor, povlači u ilegalnost i radi na pripremama za ustanak. Bio je prvi komesar Primorskog bataljona. Primerom je pokazivao svakom borcu kako treba da se bori. Kada su se snage Četvrte brigade povukle iz Crne Gore, pošao je i on, i veoma se istakao u borbi na Kupresu, gde je i poginuo, 11. avgusta 1942.

BRKIĆ M. HASAN

Bio je jedan od vrhunskih rukovodilaca i organizatora ustanka u Bosni i Hercegovini. Neposredno je rukovodio u formiranju niza odreda i partizanskih jedinica, a ličnom hrabrošću je davao primer kako treba tući neprijatelja. Bio je na nizu najodgovornijih dužnosti u našoj zemlji, i uvek imao pred očima samo interes Jugoslavije. Umro je 1965. godine.

BRKIĆ D. RADE

Od časa kada je pobegao sa streljanja, preplivao Unu i vratio se u svoje selo Jelašinovac kod Sanskog Mosta, njemu je bilo jasno da je čitav svoj život stavio na raspolaganje ustanku i pokretu. Stvara prvu grupu, rukovodi njome, čisti okolna sela od ustaša, postaje komandir, zatim komandant i tako do kraja rata. U svakoj borbi se isticao i davao primer. Penzionisan je u činu pukovnika.

BRKIĆ ZVONKO

Od kako je u Beogradu primljen u SKOJ, njegov čitav život je bio protkan progonima i hapšenjima, robijom i maltretiranjem. Sude ga i proganjaju i u Zagrebu i u Beogradu. Kad je počeo rat, on se sav posvetio partijskom radu. Uglavnom je radio u Slavoniji i uvek bio uz jedinice koje su u tom kraju dejstvovale. Posle rata obavljao je niz dužnosti u partijskim forumima Hrvatske i Jugoslavije.

BRKOVIĆ MILENKO

Policija ga je u Beogradu up[illegible]ala kroz borbu sindikata kožarskih [illegible]nika i zato su ga često hapsili i proganjali. Kad je počeo rat, iz svog kraja, Kutine — došao je u Beograd, odakle ga šalju na dužnost sekretara Okružnog komiteta u Zaječar. Učestvuje i stvara tri odreda u Srbiji. U oktobru 1941. godine policija ga je uhvatila u vozu, pretukla i predala Nemcima, koji su ga obesili.

BRKOVIĆ K. SAVO

Naprednom pokretu je pristupio davno pre rata i vršio bezbroj odgovornih dužnosti. Suđen je po zakonu o zaštiti države, mučen i proganjan, a kada je počeo rat, aktivno se uključio i vršio mnoge odgovorne zadatke u jedinicama u kojima je bio i kojima je komandovao. Posle rata bio je na odgovornim dužnostima, a bavio se i publicističkim radom.

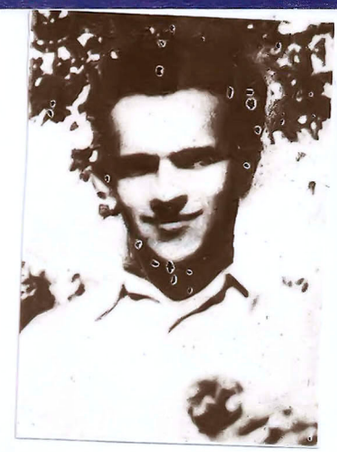

BRODARIČ M. JANKO

Kao omladinac počeo je da prikuplja oružje, da rastura letke i, gde god je stigao, da poziva na ustanak protiv Italijana. Učestvovao je u stotinama akcija, uvek na čelu svake kolone, uvek prvi. I kad je bio ranjen, kada su morali da mu amputiraju nogu, nastavio je da ratuje, da nosi puškomitraljez, da na jednoj nozi skače i napada na bunkere. Poginuo je 1943. godine na putu Zagreb—Karlovac.

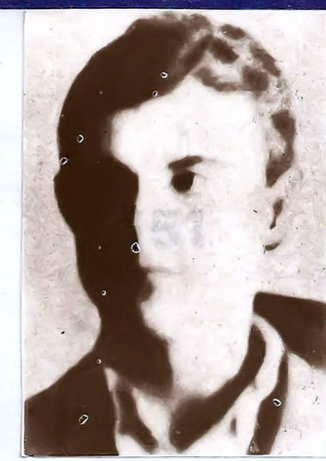

BRONZIĆ P. ŽIVKO

Skupljao je omladinu, organizovao aktiv SKOJA u svome selu blizu Petrinje, a onda otišao u rat, u napade na ustaške garnizone, na žandarmerijske stanice. Polovinom 1942. bio je već komandant bataljona u 7. brigadi. U Baniji bio je jedan od najomiljenijih rukovodilaca. Poginuo je februara 1943. godine blizu Bihaća dok je pomagao da se bataljoni 7. brigade izvuku iz nemačkog okruženja.

BRUK F. LEO

Iz Mostara je morao da ode u partizane zato što su ga upoznali svi policajci, što je ustašama bilo poznato na kakvoj je dužnosti. Ali, kad je stigao u Mostarski bataljon, odmah je postao komandir čete, jer je njegova sposobnost bila poznata svim borcima. Poginuo je između Konjica i Ostrošca, kao komandir tenka, u vreme kada je X hercegovačka brigada vodila oštre borbe na Neretvi.

BUBALO Đ. NIKOLA

Bio je u Trepči vozač rude kad je odlučio da ode u partizane. Tamo su ga poznavali: bio je sekretar SKOJA u rudniku. U svim akcijama bio je među prvima, a kad je formirana Prva proleterska brigada, stajao je u stroju rudarske čete. Bio je uvek prvi i u jurišima na neprijateljske bunkere, sve do onog februarskog jutra, 1943., kada je pao na pruzi Mostar—Sarajevo. Imao je samo 20 godina.

BUBANIĆ N. STJEPAN

Radio je u Zagebačkom tramvaju, pripremao grupe za diverzantske akcije i silno želeo da ode u partizane. Ali, imao je i druge obaveze koje je trebalo izvršavati. Bio je sekretar reonskog komiteta Partije u Zagrebu, ali je sve vreme ostao uz radnike Zagrebačkog tramvaja. Probijao se kroz policijske blokade verujući da mu niko ništa ne može. Ipak, pao je 19. marta 1943, na Novoj Vesi, kad je naišao na zasedu.

BUBANJ F. VIKTOR

Najpre je radio u Crikvenici kao ilegalac, a onda, kad je njegov rad postao poznat, prešao je u Ličku četu. Brzo su uočene njegove vrednosti, pa su mu poveravane sve odgovornije dužnosti. Kad je rat završen, ostvaren je njegov stari san-mogao je da se posveti vazduhoplovstvu. Najzad, postao je i komandant Jugoslovenskog ratnog vazduhoplovstva, a zatim i načelnik Generalštaba JNA. Umro je 15. oktobra 1972.

BUBIĆ G. DRAGAN

Kad se vratio u svoje selo blizu Kutine, posle kapitulacije bivše vojske, bilo mu je jasno da će morati da se sklanja od ustaša, jer su ga svi znali kao komunistu. U oktobru odlazi u partizane, formira partizansku četu i vodi je u niz uspešnih akcija protiv ustaša i okupatora. Poginuo je u julu 1942. godine kada je pokušavao da iz jedne akcije izvuče ranjenog druga, koga nije hteo da ostavi.

BUĆ I. ADEM

Ilegalno je radio samo u toku prve godine rata, a onda je morao da napusti Mostar i da potraži partizansku jedinicu. Teško ranjen, 1942., uspeva da se ubaci u Sarajevo i izleči u bolnici, a onda ostaje u gradu na dužnosti člana komiteta. Nije mislio na sebe: obilazio je ilegalce, učio ih, savetovao. I baš kad se spremao da krene u Mostar, za sekretara Mesnog komiteta, uhvatili su ga, besomučno mučili i, najzad, kad ništa nije hteo da kaže, ubili.

BUDAK K. DIVKO

Kad je ubijen bilo mu je 44 godine. To samo pokazuje da je mnogo godina pre početka rata radio u pokretu, izvršavao sve odgovorne zadatke. Kad je počeo rat on je bio u logoru u Kerestincu. Nije želeo da tako sačeka dolazak Nemaca, pa je organizovao bekstvo iz logora i pritom pokazao izuzetnu hrabrost. Ipak, ustaše su ga uhvatile i streljale 14. jula 1941. godine.

BUDICIN ĐUZEPE

Bio je član Komunističke partije Italije, jer je živeo u Rovinju koji je tada bio pod Italijom. Policija ga je proganjala, ali on je uspevao da propagira ideje za koje se borio. Kad je Italija kapitulirala, radio je na stvaranju Rovinjskog bataljona, a istovremeno je biran u organe vlasti i Partije na tom području. Fašisti su ga slučajno otkrili i uhvatili 8. februara 1944. godine i ubili.

BUHA R. BOŠKO

Taj legendarni dečak, bio je borac Druge proleterske brigade, jedan od njenih najvećih boraca u bacanju bombi na bunkere. Kada je bio kao delegat na I kongresu USAOJA, zatražio je reč i mada se nije video iza govornice, počeo je ovako: „Ja ću da vam pričam, drugovi, kako mi idemo na bunkere ... " Drug Tito mu je tada čestitao. Poginuo je krajem 1943. godine kod sela Jabuka kod Plevalja. Imao je 17. godina

BUJIĆ IVICA

Zato što je bio hrabar i odan revoluciji, brzo su ga izabrali za zamenika komesara čete. U svim napadima bio je junak dana. Kada su 28. septembra 1942. godine palili izvore nafte u Gojilu, ostalo je još jedno mitraljesko gnezdo koje je trebalo likvidirati. Na njega je pošao partijski rukovodilac čete Ivica Bujić. Nemci su ga videli i presekli rafalom. Ipak, bombu je bacio i uništio neprijateljski bunker.

BUKILIĆ Ž. VLADIMIR

Godinama, pre stupanja u Kukavički partizanski odred, pripadao je naprednom pokretu, učio je ljude kako treba da se bore. U jesen 1941. odlazi u Jablanicu gde učestvuje u stvaranju Jablaničkog odreda čiji je bio zamenik komesara. Na svim poslovima koji su mu poveravani bio je među prvima. Poginuo je kao komandant Druge južno-moravske brigade, 28. marta 1944. godine.

BUKOVEC F. FRANC

Kada je počeo rat, on još nije pripadao Partiji, ali to mu ni malo nije smetalo da intenzivno radi baš kao i uoči rata, na pripremanju boraca za ustanak. Bio je hrabar i odlučan, pa je zato i usledio predlog da ga prime u Partiju. Bio je komandant Dolomitskog partizanskog odreda, koji je operisao na uzanom pojasu između nemačke i italijanske demarkacione linije. Poginuo je nesrećno u septembru 1942. godine.

BUKUMIROVIĆ M. MIROSLAV

Predratni komunista, aktivan u svim akcijama koje su do rata sprovođene, ilegalac u Beogradu, organizator omladinskih aktiva i rukovodilac u mnogim akcijama protiv okupatora, nikada se nije dao u ruke policiji. Kad mu se učinilo da je vreme da ode iz Beograda, pošao je preko Raške u želji da ode u Sandžak. Otkriven je, uhapšen, doveden u Beograd gde je mučen. Skočio je kroz prozor i izvršio samoubistvo.

BULAT P. RADE

Skojevac od pre rata, zatim član Partije, aktivan u gimnaziji u Zagrebu, u ustanku postaje sekretar Sreskog komiteta Partije u Vrgin Mostu, a zatim rukovodilac jedinica koje se iz dana u dan tuku sa ustašama i okupatorima. Komandovao je krupnim vojnim formacijama i u svakoj prilici pokazivao izuzetnu hrabrost, sposobnost i veštinu. Završio je najviše vojne škole. Danas je general-pukovnik naše Armije u penziji.

BULATOVIĆ N. UROŠ

Na Kosovu je bio poznat i pre rata kao odlučan i smeo čovek. Kada je došao rat, nastavio je da radi za pokret, da sakuplja oružje i brani svoje selo od bandi. Uhvaćen je i odveden u logor u Albaniji, ali posle kapitulacije Italije, dolazi na Kosovo, a zatim u zapadnoj Makedoniji postaje komandir čete. U svakoj prilici, izvanredno hrabar, na kraju rata teško je ranjen. Sada je penzioner u Prištini.

BURDŽEVIĆ N. RIFAT

Jedan od najaktivnijih studenata Beogradskog univerziteta. Pred rat partijski radnik u Beogradu, ulazi u svakodnevne okršaje sa policijom. Kad je počeo rat, odlazi u svoje Bijelo Polje formira Oblasni komitet Partije za Sandžak, zatim odlazi u Treću proletersku brigadu za partijskog rukovodioca. U noći, između 1. i 2. oktobra 1942. godine, četnici su ga na prevaru uhvatili i zverski ubili.

BURIĆ M. SAVO

Gimnazijalac iz Danilovgrada došao je u Beograd da studira prava, a već je mnogo znao o klasnoj borbi. U ratu, prikuplja oružja, zatim radi kao partijski radnik, a onda odlazi u jedinicu. Počinje njegov razvoj vojnika. Komandovao je svim jedinicama od voda do motomehanizovanih jedinica. U činu general-potpukovnika obavljao je veoma odgovorne dužnosti u Armiji. Umro je 16. jula 1963. godine.

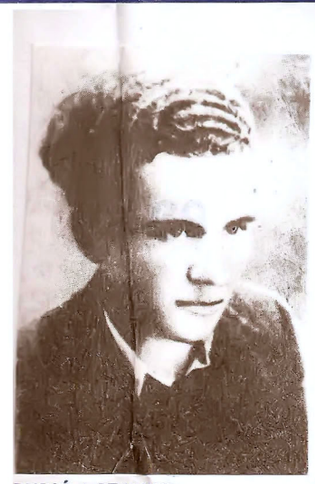

BURIĆ J. STANKO

Omladinac sa Kosova, organizator SKOJA, učesnik u demonstracijama u Beogradu, zatvorenik u Požarevcu, borac na Kosovu i Crnoj Gori, i sve to za samo 22 godine, koliko je uspeo da proživi u jednom teškom vremenu. Sekretar Oblasnog komiteta SKOJA na Kosovu, pao je jedne noći, decembra 1942. godine, u borbi sa daleko nadmoćnijim snagama okupatora i izdajnika.

BURSAĆ N. MARIJA

Devojka iz sela Kamenica kod Drvara, skojevka koja je skupljala letinu ispred okupatora, ali, istovremeno, učila da čita i piše, postala je najbolji bombaš u 10. krajiškoj brigadi. Teško ranjena u selu Prkosima, pevala je sa nosila dok su je prenosili u bolnicu. Nije izdržala do kraja: umrla je na nosilima. A imala je samo 23 godine. Ostala je u uspomeni kao najbolji drug 10. krajiške brigade.

BUŠATLIJA MAHMUT

Bio je revolucionar od kako je počeo da misli. Najpre u gimnaziji, a zatim u Beogradu, na fakultetu. On nije znao za školski raspust: kad god je imao malo vremena bio je u Bugojnu, među svojim meštanima, učio ih, okupljao. Bio je na čelu vojnog rukovodstva za BiH. Ali, 16. oktobra 1941, kad je izlazio iz Tuzle sa grupom boraca, naišao je na zasedu. Teško ranjen je zarobljen, ali je u bolnici umro.

BUTORAC K. ANKA

Čitav život je posvetila borbi za prava radnika, u sindikatu, Partiji, u demonstracijama i na zborovima. Išla je svuda gde je želela Partija. Bila je po zatvorima, koncentracionim logorima, bežala je, ali su je opet hvatali. I rat je dočekala u zatvoru i jedva čekala da se pridruži svojima, partizanima. I kad je već bila na domaku slobode, opet su naišli zločinci, teško je ranili i uhvatili. Umrla je junački.

CAR D. NIKOLA

Obućarski radnik iz Crikvenice, borac iz Španije , na početku ustanka komandant partizanskih jedinica Vinodolskog kraja, rukovodilac diverzantskih akcija u Primorju, Istri, Gorskom kotaru, organizator napada na italijanske garnizone i kolone, lično hrabar i odan revoluciji do kraja. Njen završetak nije dočekao: poginuo je 5. avgusta 1942. godine, prilikom napada na još jednu od italijanskih kolona.

CAR PETAR–ZVRK

Sa 18 godina bio je skojevac, sa 19 član Partije, sa 20 već je znao šta znači biti pred klasnim neprijateljem i zločincima koji su služili okupatoru. Komesar ili partijski rukovodilac od čete do divizije, to je bio njegov put do kraja rata. U svakoj borbi lično hrabar, primer borcima i rukovodiocima. Posle rata obavljao je niz najodgovornijih dužnosti u Hrvatskoj.

CEROVIĆ Ć. DRAGAN

Iz Beograda, gde je studirao prava, kad je počeo rat, vratio se u Nikšić da ilegalno radi. Posle akcija u gradu, odlazi u odred, gde postaje puškomitraljezac u 5. crnogorskoj brigadi, jedan od najomiljenijih boraca u brigadi. Kod Zabrđa je ranjen, jula 1942. godine, i znao je da neće preživeti. Dok su ga nosili, pevao je, bodrio borce i govorio da ništa nije lepše nego umreti za ideju za koju se boriš.

CEROVIĆ R. KOMNEN

Do početka rata bio je student u Beogradu, a zatim, kad je rat počeo radio je u Plevljima kao sekretar Mesnog komiteta Partije. U toku predratnog perioda bio je često hapšen i proganjan, a kad je počelo stvaranje prvih partizanskih jedinica, Cerović je uglavnom obavljao partijske zadatke na terenu, a onda i u jedinicama. Posle rata bio je ministar u vladi Crne Gore. Početkom 1971. godine je penzionisan.

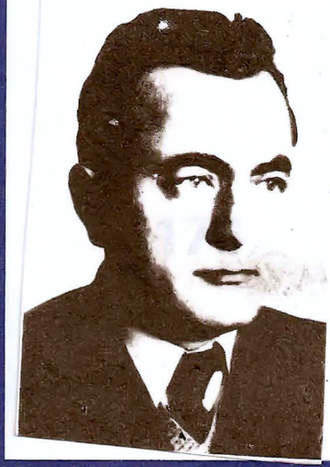

CETINSKI M. ANDREJ

Najbolji mitraljezac u Kočevskom bataljonu 1942. godine, prvi u svim napadima na bunkere. Komandovao je četom, bataljonom , brigadom, obavljao je razne dužnosti u Armiji i dobio čin general-podpukovnika. Na svim tim poslovima uvek je pokazivao besprimernu hrabrost i požrtvovanje i zato je u toku narodnooslobodilačkog rata od boraca i dobio ime „Lav".

CIPOVSKI P. TODOR

U Beogradu je učio zanat, pokušavao da se oslobodi nemaštine u kojoj je bio od rođenja, a onda je prišao radničkom pokretu. Počeli su da ga hapse i proganjaju, a kad je počeo rat, otišao je u Skoplje, gde je nastavio da radi ilegalno do odlaska u Tetovo. Njegova je zasluga znatna oko formiranja mnogih brigada. Pao je 19. septembra 1943. godine u borbi protiv balista. Tada je bio sekretar Oblasnog komiteta Partije za Debar.

CRVENKOVSKI T. KRSTE

Naprednom pokretu pristupio je u Prilepu, gde je rođen i gde je učio gimnaziju. Kad je počeo rat, sa drugim naprednim omladincima, otišao je u ustaničke jedinice i postao komesar Prilepskog partizanskog odreda. U toku rata Italijani su ga uhapsili i držali u zatvoru u Albaniji, odakle je pobegao u albanski partizanski odred. Posle rata obavljao je niz odgovornih dužnosti.

CVETKO V. FLORES

Revolucionar iz Zagreba, borac iz Španije, u godinama koje su dolazile bio je jedan od najodgovornijih u stvaranju kanala za prebacivanje naših španskih boraca u zemlju. Mnogi su tada bili u Nemačkoj na prisilnom radu. Taj zadatak on uspešno obavlja i krajem septembra odlazi u odred „Matija Gubec". Počinju i njegove prve akcije, ali, uskoro ga zarobljavaju ustaše i streljaju.

CVETKOVIĆ Đ. MARIJAN

Poznati skojevski rukovodilac u Sisku, neumorni agitator i skupljač oružja neposredno pred ustanak, organizator partizanskih jedinica u okolini Siska i na Baniji, politički komesar mnogih jedinica i, najzad, 12. divizije i partijski rukovodilac VI korpusa, to je razvojni put revolucionara. A po završetku rata, bio je na mnogim vrlo visokim funkcijama u Hrvatskoj i Federaciji.

CVIJETIĆ L. NIKOLA

Od svog Nevesinja, trbuhom za kruhom, pošao je u Sarajevo, da traži i posao i bolje uslove života. Tako je stupio u vezu sa radničkim pokretom, postao jedan od aktivnih sindikalnih boraca. Kad je počeo rat, prikuplja oružje i radi ilegalno, a onda, u 1942. godini, odlazi u 6. istočnobosansku brigadu za pomoćnika komesara čete. Hrabar i uporan, bio je primer drugima. Posle rata bio je na mnogim funkcijama.

CVITKOVIĆ D. MILJENKO

Iz Sarajeva je došao u Beograd da studira prava, a onda su usledila hapšenja sve do odlaska u Španiju. A kad se vratio, znalo se da je tamo dva puta bio ranjen i da je dobio čin narednika. Počeo je rat i njegova aktivnost oko formiranja odreda u istočnoj Bosni. Bio je komandir čete i komandant bataljona, ali je hrabro pao na Vučevu u probijanju iz neprijateljskog obruča, 1. juna 1943. godine.

ČAGOROVIĆ K. ĐURO

Do dolaska u Četvrtu crnogorsku, proslavljenu brigadu, bio je to život pun događaja, revolucionarne borbe, aktivnog rada na stvaranju partijskih organizacija na teritoriji Podgorice i Danilovgrada. A od dolaska u Četvrtu brigadu, mirni, taktični partijski radnik postaje junak o kome se govori, primeran rukovodilac, stvaralac koji nikada nije znao da kaže da je umoran. Sada je penzioner u Titogradu.

ČAJEVEC P. RUDI

Pred rat je završio školu rezervnih oficira — pilota. Rat ga je zatekao u Zagrebu, i on pravi planove kako da se preseli iz ustaške „države" na slobodnu teritoriju. Avionom „Brege 19", 23. maja 1942, neposredno posle pilota Franje Kluza, sa aerodroma Zalužani, zajedno sa aviomehaničarem Mišom Jazbecom, sleteo je na aerodrom Urije kod Prijedora i prišao partizanima. Poginuo je u borbi sa četnicima 4. jula 1942.

ČAJETINAC S. MIODRAG

Skojevac kruševačke gimnazije, član Partije koji se brzo okrenuo neposrednim zadacima ustanka, postao je jedan od najhrabrijih boraca Rasinskog odreda. Njegova specijalnost je bila — — rasturanje i likvidiranje četničkih štabova. U četi nije imao više od 35 boraca, ali je, bez razmišljanja, ulazio u okršaje sa deset puta nadmoćnijim neprijateljem. U jednoj takvoj borbi, 1943. godine hrabro je poginuo.

ČAKŠIRAN P. MILAN

Učio je svoje meštane iz okoline Slunja da ne daju puške iz ruku, da se pripremaju za događaje koji će tek uslediti. Smatra se da je sam prikupio 22 puškomitraljeza, na taj način što ih je otimao od neprijatelja. U toku rata, iz njegove porodice, poginulo je 14 muških glava. On sam pao je u napadu na Cetingrad, 17. juna 1943. godine.

ČALIĆ DUŠAN

Studirao je prava u Beogradu i Zagrebu, a 1941. godine upućen je na partijski rad u Slavoniju. U to vreme u Slavoniji je bilo dosta komunista uhapšenih i njegov zadatak bio je da obnovi organizaciju i pomogne u stvaranju odreda. Krajem 1943. godine izabran je za sekretara Oblasnog komiteta Partije za Slavoniju, a posle rata, pored visokih dužnosti koje je obavljao, posvetio se naučnom radu.

ČAVIĆ D. MARIJAN

Metalac iz Zagreba, aktivni učesnik u diverzantskim akcijama u toku okupacije, sekretar Mesnog komiteta Partije u Karlovcu. Ustaše su ga uhapsile u oktobru 1941. godine i on pokušava samoubistvo samo da nebi ništa odao. Prebačen je u bolnicu, odakle su partizani pokušali da ga oslobode, ali bez uspeha. Prebačen je u Zagreb, a onda u Jasenovac, u kome je ubijen krajem 1941. godine.

ČAVIĆ M. MILOŠ

Zbog simpatija za komuniste lišen je čina aktivnog podnarednika u vojsci. Kad je počeo rat, obučava mladiće iz svog sela blizu Dvora na Uni, kako se rukuje oružjem, stvara svoju grupu i kreće u akcije. Njegova grupa se polako širi, postaje bataljon i zasede koje postavlja ustašama sve su uspešnije, a ustaška uporišta mu ne odolevaju. Poginuo je u januaru 1942. godine braneći teritoriju svoje jedinice.

ČEČ A. TONČKA

Kad je počeo rat imala je 45 godina i bogato revolucionarno iskustvo. Bila je jedno vreme u partizanima, a zatim odlazi na partijski rad u Zagorje, a kasnije, za sekretara Okružnog komiteta za Kozjansko, da bi, krajem leta 1942. godine, teško ranjena, pala u ruke Nemcima. Sproveli su je u logor u Aušvicu, gde je živela pod neobično teškim uslovima i umrla od gladi i mučenja, 3 novembra 1943. godine.

ČELAR J. ZDRAVKO

I pre nego što je počeo rat, imao je stotinu neprijatnosti sa policijom. Vratio se u Bosanski Petrovac iz Zagreba i ubrzo postaje komandir štaba za taj kraj, a zatim i komandant Proleterskog krajiškog bataljona, koji je uključen u borbe protiv četnika. Prvih dana juna 1942. godine, više hiljada neprijateljskih vojnika, opkolilo je bataljon. U proboju, Zdravko Čelar je zarobljen od četnika i streljan, jula 1942. godine, u selu Rakovcu kod Srpca.

ČELEBIĆ S. MILOVAN

Kad je počeo ustanak, student prava iz Beograda, vratio se na Cetinje i postao politički komesar Lješanskog bataljona. Bio je skroman, human, odlučan i hrabar. U Četvrtoj crnogorskoj brigadi, učestvovao je u nizu borbi i svuda se isticao, a naročito u borbi za Livno. Početkom 1943. premešten je na dužnost zamenika političkog komesara bataljona u 2. dalmatinskoj brigadi. Dva meseca kasnije poginuo je u borbi na Jablanici.

ČESNIK M. MILAN

Član porodice koja je dala mnoge pripadnike narodnooslobodilačkog pokreta, radio je u Ljubljani na organizaciji Osvobodilne fronte, ali i na učvršćenju partijskih organizacija. Proganjali su ga i tražili na sve strane. Ipak, uspelo mu je da pobegne, da krene u potragu za partizanskim odredom. Nije uspeo da dobije vezu i, kad se vraćao u Ljubljanu, Italijani su ga teško ranili. Umro je juna 1942.

ČEVRO M. JUSUF

Pre rata organizator sindikalnog pokreta u Mostaru, zatvaran više puta, rukovodilac i neposredni izvršilac mnogih partijskih akcija, kad je došao rat—pretvorio se u odlučnog radnika za pripremu ustanka. U jednoj takvoj akciji, kada je sa komunistima držao sastanak o pripremama za ustanak, došlo je do sukoba sa ustašama. Ranjen je, uhvaćen, mučen i najzad streljan. Ostao je nepokolebljiv do kraja. Bilo je to 1. avgusta 1941. godine.

ČIPOR I. JANDRO

Počeo je oružanu aktivnost u Sisačkom partizanskom odredu, ali je ubrzo otišao u Baniju. Tamo radi po zbegovima, objašnjava narodu ciljeve borbe, poziva da se svi sposobni priključe i zajedno tuku ustaše i okupatora. Početkom decembra 1941. godine naišao je na ustašku zasedu, borio se junački, iako slabo naoružan, poslednjom snagom spalio poverljive papire na grudima i umro.

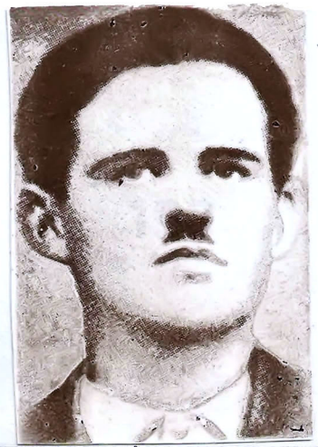

ČMELIK J. JANKO

Bio je siromašni seljak koji je shvatio da mu je mesto jedino u redovima komunističke partije. Razvija zadružni pokret u Sremu, u Staroj Pazovi ga biraju za predsednika Zemljišne zajednice. U novembru 1941. godine pao je ustašama u ruke, mučili su ga do proleća 1942. godine, ali ništa nije rekao, mada je bio vrlo poverljiva ličnost u partijskom aparatu. Streljan je 12. maja 1942. godine.

ČOLAKOVIĆ M. RODOLJUB

Imao je samo 18 godina kada je prišao radničkom pokretu, i od tada mu je veran. Hapsili su ga, proganjali, mučili, trpeo je, ali je ostao veran idejama Marksa i Engelsa čija je dela prevodio na robiji zajedno sa Mošom Pijade. Obavljao je najodgovornije funkcije u Partiji pre rata, a kad je počeo ustanak, bio je na čelu svih akcija. Posle rata obavljao je najodgovornije dužnosti u vladi i Savezu komunista Jugoslavije.

ČOLOVIĆ V. SAVO

Grafički radnik iz Beograda, rodom iz Nevesinja, rano je prišao komunistima i već 1939. godine primljen je u Partju. Kad je počeo rat bilo mu je 30 godina i otišao je u svoj kraj da diže ustanak. Bio je jedan od najodlučnijih u borbi za oslobođenje, beskompromisni borac, hrabar, sa jasnom vizijom sveta koji se kroz revoluciju stvarao. Poginuo je u novembru 1944. godine kao obaveštajni oficir 29. divizije.

ČOLOVIĆ STEVAN

U Beograd je došao kao trgovački pomoćnik i odmah se uključio u napredni pokret. Već 1929. godine osuđen je na 5 godina robije zbog rasturanja letaka i kaznu je izdržavao u Lepoglavi zajedno sa Josipom Brozom. U ratu je bio prvi komesar Ariljske partizanske čete, koju je vodio u prvim napadima na naselja oko Požege. Poginuo je u borbi sa četnicima, 2. novembra 1941. godine.

ČOPELA S. ORDAN

Bio je sezonski radnik u duvanskom kombinatu u Prilepu, aktivan u URSOVIM sindikatima, pokretač mnogih akcija i pobuna. U Partiju je primljen 1940. godine, a kad je počeo rat bio je član Mesnog komiteta u Prilepu. Mnogo je radio na osnivanju prvog partizanskog odreda u tom kraju, ali je morao da pređe na rad u Bitolj. Bugarski okupatori su ga brzo upoznali i uspeli da ga ranjenog uhvate. Umro je od rana 9. aprila 1942. godine.

ČUKIĆ V. BOGOLJUB

Bio je jamski vozač rude u Trepči, zatim kopač rude, da bi najzad na Kopaoniku postao 1941. godine borac partizanskog odreda. Kasnije, kad je formirana II proleterska brigada, postao je njen borac, jedan od najpoznatijih bombaša. U Partiju je primljen 1942. godine, u proleće, ranjen je u borbama za Kupres, sa bombama se probijao na Sutjesci kroz nemačke obruče i, najzad, tragično završio, 21. avgusta 1943. godine, od svoje bombe.

ČUPIĆ S. ČEDOMIR

Studirao je prava u Beogradu, tu je primljen u Partiju, a kad je počeo rat, vratio se u svoj Nikšić i počeo da radi na organizovanju ustanka. Aprila 1942 godine njegova četa je upala u zasedu četnika, i on je, sa drugim borcima, zarobljen. Mučen je, ali, komesar čete, nije hteo ništa da kaže. A kad su ga izveli sa ostalima na streljanje, bodrio je svoje drugove i klicao Partiji i Titu. Građani Nikšića su videli kako umire komunista.

ČVORO A. MIHAJILO

Sam je naučio da čita i piše, jer u njegovom selu nije bilo škole. A kad je počeo ustanak, doveo je nekoliko svojih seljaka, postao komandir voda a zatim čete, i uvek je davao primer kako se treba tući sa neprijateljem. Kao i mnogi drugi, pao je od izdajničke četničke ruke, septembra 1942. godine. Kad su ga opkolili i pozvali na predaju, podigao je pušku i rekao: „Zar vama da se predam?" Ali pao je pokošen.

ĆEMALOVIĆ A. MUJO

Krojački radnik iz Mostara, stupio je, u septembru 1941. godine, u Konjički odred. Od tada su počela njegova junaštva, snalažljivost, spremnost da se neprijatelj u svakoj prilici nadmudri. Borac X hercegovačke brigade, služio je za primer svima u jedinici. U toku 1943. godine, kada se prebacio na područje Hercegovine, u šumi kod Nevesinja, naišao je na Nemce. Prihvatio je borbu i junački poginuo.

ĆETKOVIĆ B. JELENA

Krojačka radnica iz Cetinja, hapšena i mučena bezbroj puta, pred rat je odlučila da pređe u Beograd, uverena da je u velikom gradu daleko lakše. U ustanku je bila među prvima, ali je po zadatku vraćena u Beograd. Pored mnogih akcija, organizovala je i likvidaciju zloglasnog agenta Kosmajca. I dok ju je on mučio u zatvoru, u koji je iznenada pala, njoj je bilo jasno da su to njegovi poslednji dani. Streljali su je 14. V 1943.

ĆETKOVIĆ T. PETAR

Oficir bivše vojske, bio je do kraja veran svome narodu. U ustanku je komandovao od odreda do divizije. I svuda se pokazivala njegova obdarenost za strategiju i taktiku. Dobijao je sve odgovornije i komplikovanije zadatke, ali je svaki uspešno izvršavao. Ranjen je 28. marta 1943. godine i ubrzo umro. Posmrtno je unapređen u čin general – majora naše Armije i odlikovan Ordenom otadžbinskog rata SSSR.

ĆETKOVIĆ Đ. VLADIMIR

Bio je elektromehaničar, rodom od Podgorice, a poginuo je 21. oktobra 1944. godine u Dalmaciji kao komandant VIII korpusa i general-major. To bi telegrafski rečeno bilo sve. A u tom životu koji je trajao samo 33. godine bilo je bezbroj herojstava: organizator štrajkova u Trepči, borac u Španiji, komandant VIII divizije, zatim VIII korpusa. Poginuo je u avionu koji su napali, zabunom, savezнички lovci.

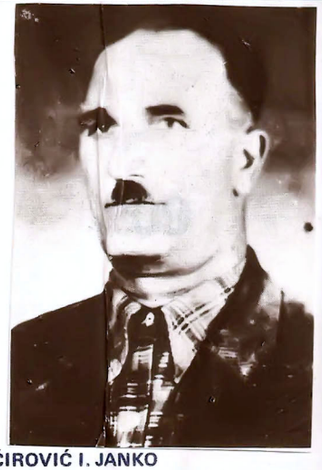

ĆIROVIĆ I. JANKO

Siromašni zemljoradnik, prišao je radničkom pokretu, a kad je počeo ustanak našao se među prvima. Posle prvih akcija oko njegovog Kolašina, stupio je u Prvu proletersku i u njoj ostao do kraja 1944. godine, kada odlazi za komandanta bataljona brigade Knoja. Junak u svakoj borbi, sposoban da baci bombu i 50 metara, demobilisan je 1946. godine, a zatim bio na mnogim odgovornim dužnostima u Crnoj Gori. Umro je 1970. godine.

ĆIRPANOV RADIVOJ

Bio je obućarski radnik koji je iz Čuruga prešao u Novi Sad i odmah prišao naprednom pokretu. Već 1936. godine postao je sekretar Mesnog komiteta u Novom Sadu. Bio je na robiji, ali nije posustao. U Bačkoj je u dane okupacije organizovao bezbroj akcija protiv okupatora, i, naročito, stvarao udarne borbene grupe. Petog oktobra 1941. godine, kada je došao na sastanak Pokrajinskog komiteta, naišao je na zasedu. Pao je hrabro.

ĆORKOVIĆ T. DUŠAN

U toku rata prešao je put od bombaša, desetara, komandira voda i čete, komandanta bataljona, brigade do komandanta divizije. To je mogao samo onaj borac naše vojske koji je na delu pokazao primerno herojstvo. A on je učestvovao u stotinama borbi u Hrvatskoj i Bosni i svuda služio za primer, bio ponos ne samo svoje brigade ili divizije, nego i čitave naše Armije. Sada je general - pukovnik naše Armije, nosilac najviših odlikovanja.

ĆOROVIĆ D. JOVAN

Čitav njegov život bio je sastavljen od hapšenja, proganjanja, mučenja. Naročito je bio aktivan u radu sa omladinom: hapsili su ga zbog toga, ali to ga nije moglo da spreči. U Durmitorskom odredu, kasnije, bili su mnogi od tih omladinaca i opet slušali njega, sada političkog komesara. U proleće 1942. godine ostao je u Crnoj Gori na terenu, pod teškim uslovima. Kada su ga opkolili četnici, stavlja bombu ispod sebe.

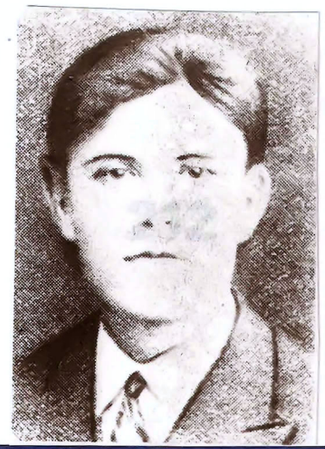

ĆUBIĆ T. DUŠAN

Radio je kao najamni radnik i drvosečа, a kad je počeo ustanak, krenuo je sa ostalima, i ubrzo postao najpoznatiji na području Glamoča, junak o kome se govorilo u svim jedinicama. Već 1941. godine primljen je u Partiju, a ubrzo je postavljen i za komandanta bataljona u IV krajiškoj brigadi Poginuo je 27. februara 1945. godine u trenutku kada je na Sremskom frontu obilazio položaj svoje jedinice. Ubijen je iz snajpera.

ĆUK R. AVDO

Samo 23 godine je imao kada je pao. Bio je to njegov poslednji juriš na neprijatelja. Počeo je u Bosanskoj Dubici, nastavio u Banja Luci, gde je učio učiteljsku školu, da bi postao komesar proleterske čete u kojoj je Zdravko Čelar bio komandir. Heroizam i odanost doveli su ga i na mesto komesara 8. krajiške brigade. Poginuo je u jurišu na ustaško uporište, 12. novembra 1943. godine.

ĆUP Đ. MILAN

Bio je komandir Omladinske čete u Patrovačkom bataljonu, obaveštajni oficir, a zatim komandant bataljona u III krajiškoj brigadi. I uvek prvi u svim akcijama. Bežao je sa nosila, iako bio teško ranjen, jurio je iz jedne akcije u drugu i uvek verovao da ga smrt neće. Pa ipak, nije bilo tako. Pao je, juna 1944. godine, na planini Vranici, kao zamenik komandanta 7. krajiške brigade.

ĆUSKIĆ L. PERO

Rođen u jednom selu kod Brčkog, otišao je na rad u Borovo i tamo prišao revolucionarnom pokretu. I ostao sa njim do smrti. Kad je počeo ustanak, otišao je na Majevicu da organizuje prve jedinice. Svi koji su bili u to vreme u Posavini i na Majevici, znali su ga dobro. Radio je na formiranju narodnih odbora, širio bratstvo i jedinstvo. Poginuo je u februaru 1942. godine, posle podmuklog četničkog napada.

DAKIĆ BOŽIDAR

Pekarski radnik iz Vojnića, brzo je postao poznat vlastima u Karlovcu. Tražio je više prava za radnike i zato menjao zatvore. Odlazi u Španiju, vraća se u Zagreb, postaje sekretar Mesnog komiteta Partije, organizuje prve značajnije diverzije u Zagrebu, ali, u novembru 1941,. ustaše ga hapse. U policiji poteže revolver, ubija jednog i ranjava dvojicu ustaša. Nije uspeo da pobegne. Pao je junački.

DAKIĆ M. MAKSO

Počeo je kao operativni oficir u poznatom bataljonu „Pelagić" čiji je kasnije komandant bio Dušan Metlić. Kada je formirana 9. krajiška brigada postavljen je za komandanta. Tada dolaze do izražaja njegove sposobnosti, pronicljivost i duhovita rešenja komplikovanih situacija. Posle rata bio je na odgovornim poslovima u Armiji, a zatim i kao istaknuti društveno-politički radnik, sve do penzionisanja.

DAKIĆ M. MILISAV

Na njega je mnogo uticao brat od tetke Božidar Dakić. Taj uticaj je bio presudan i on je bio jedan od najaktivnijih u organizovanju prvih ustaničkih jedinica u tom delu Korduna. Počeo je kao komandir voda, a poginuo kao zamenik komandanta 3. brigade, 8. divizije. Bio je neustrašiv, uporan i odlučan u proganjanju izdajnika i neprijatelja. Tako je to išlo sve do 21. marta 1943. kada je pao na poslednjem jurišu.

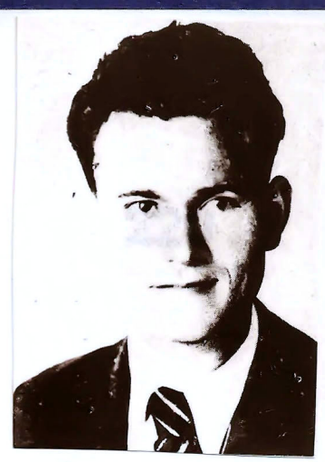

DAKIĆ RADOJE

Metalski radnik, koga je siromaštvo oteralo ispod Durmitora, našao je u Beogradu plodno tle za svoju revolucionarnu aktivnost. Već 1939. godine postao je sekretar Mesnog komiteta Partije u Beogradu i vrlo uspešno vodi sve akcije radnika. Kad je počeo rat, odlazi u Crnu Goru, gde radi na organizovanju ustanka, bori se svim silama, ali podmukla bolest nije mu dozvolila da se raduje pobedi. Umro je januara 1946.

DAMESKI S. ĐORE

Kao omladinac prikupljao je oružje za ustanike, radio u vojnoj komisiji, prkosio bugarskim okupatorima, koji su ga najzad uhvatili. Posle dve godine robije, vratio se započetom poslu: ustanku. U 1. makedonsko-kosovskoj brigadi počeo je kao puškomitraljezac, da bi postao i komesar divizije. Posle rata radio je na najodgovornijim poslovima u Makedoniji, a više puta biran je za poslanika Savezne skupštine.

DAMJANOVIĆ Ž. BOŽIDARKA

Malo je ljudi koji su za života postali legenda. Partizanka Kika je to bila još 1941. godine i ostala do danas. Uvek na najodgovornijim poslovima, u stotinama akcija i borbi protiv okupatora i izdajnika, uvek na čelu svih poduhvata, hrabra i odlučna, smela a skromna i omiljena kod ljudi. A kad se rat završio, izrazila je želju da postane učiteljica. Sada je učiteljica u jednoj beogradskoj školi.

DAMJANOVIĆ Đ. DANILO

Rođen kod Srba u Lici, imao je 12 godina kad je sa roditeljima prešao u Vojvodinu. Ali kad je rat počeo, ponovo je bio u starom kraju, i bez ičijeg uputstva počeo sam sa pripremama za ustanak. Komandovao je sa mnogo uspeha svim jedinicama od voda do divizije, i svuda se pokazivala njegova hrabrost, smelost da se upusti u svaki okršaj sa neprijateljem. Danas je general-major naše Armije u rezervi.

DANILOVIĆ J. UGLJEŠA

Skojevac od 1933. godine, radio je kao bravar i učio školu. Kad je završio poljoprivredni fakultet u Beogradu, bilo je jasno da je postao i školovan revolucionar. Odlazi u Bosnu da radi na stvaranju omladinske organizacije, a zatim te iste omladince priprema za ustanak i borbu protiv okupatora. U istočnoj Bosni i Hercegovini bio je na čelu pokreta, a posle rata na najodgovornijim dužnostima u zemlji.

DAPČEVIĆ J. PEKO

To je jedan od onih čija su junaštva opevana kad mu je bilo jedva 30 godina! Komandovao je najkrupnijim vojnim formacijama i u svakoj prilici dolazi do izražaja bogato revolucionarno iskustvo sa Pravnog fakulteta u Beogradu i španskog građanskog rata, u kome je dobio čin poručnika. Izvanredan komandant, genijalan strateg, odan komunista. Takav je Peko Dapčević, general-pukovnik u rezervi, istaknuti društveno-politički radnik.

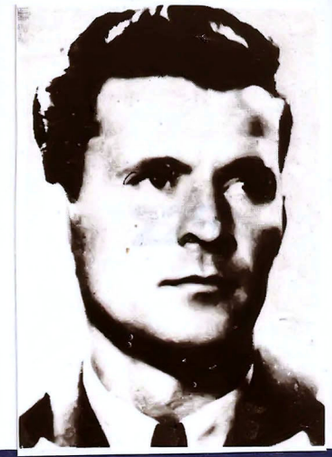

DEBELJAK S. STJEPAN

Mašinbravarski radnik koji je čitav svoj vek proveo na železnici u Zagrebu, radeći na učvršćenju i omasovljenju Partije. Kad je počeo rat postao je vrstan organizator saboterskih akcija, a zatim prelazi na slobodnu teritoriju i nastavlja da radi kao partijski radnik. Bio je politički komesar mnogih poznatih jedinica u Hrvatskoj. Obavljao je mnoge odgovorne dužnosti posle rata, i umro od podmukle bolesti 1960. godine.

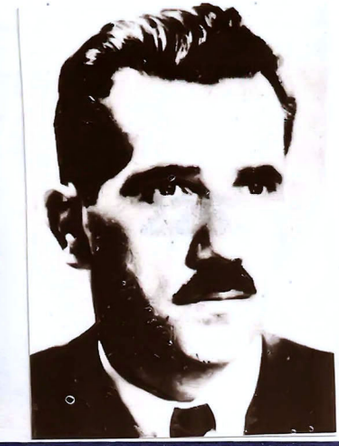

DEDEIĆ S. BOŠKO

Od njegovog Mojkovca do stroja u Prvoj proleterskoj brigadi, bilo je pojedinačnih akcija i podviga koji su govorili o ličnom herojstvu Boška Dedeića. A onda u stroju proletera kao da je postao svestan da je njegov čas tek došao: bio je uvek među prvima. Takav je bio i kad je po naređenju otišao u Sloveniju na novu dužnost. I tamo je davao primer i pao u jednom od poslednjih juriša kod Idrije, u jesen 1944. godine.

DEJOVIĆ M. ALEKSA

Bravarski radnik u Užicu, član Partije, dolazak okupatora shvatio je kao početak priprema za pravi rat. Bio je na položaju prema Valjevu, povlačio se prema Sandžaku i uvek verovao da će ponovo doći u Užice. Kroz borbu je postao komesar Druge proleterske brigade i bio jedan od najomiljenijih ljudi. Prvog aprila 1943. umro je od posledica rane koju je dobio. Nije mu se ostvarila jedina želja da ponovo vidi svoje Užice.

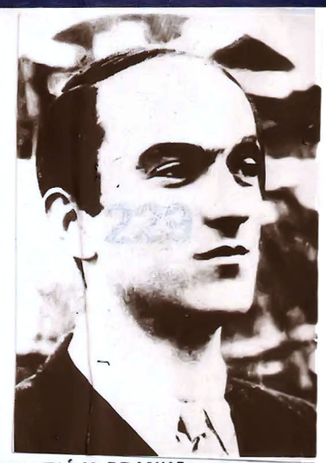

DELETIĆ M. BRANKO

Rođen kod Andrijevice, završio prava u Beogradu, u Partiju je primljen 1936. hapšen više puta, ali ostao je čvrst i pouzdan. Kad je počeo rat, njegova aktivnost se udesetostručila: počeo je da sakuplja oružje, ali i da priprema ljude za borbu. Bio je jedan od najomiljenijih u Crnoj Gori. U njega su verovali svi. U aprilu 1942. četnici su u Gornjem Polimlju opkolili njegovu grupu. Borili su se do poslednjeg i herojski pali.

DELPIN P. RASTISLAV

Rođen kod Gorice, bio je državljanin Italije, ali to nikada nije želeo da prihvati. Sudili su mu u Rimu, proganjali ga, a on je, iako bolestan, čekao svoj čas. I on je došao. Njegova aktivnost u partizanskim jedinicama bila je izuzetno značajna. Radio je kao obaveštajac, organizovao napade na Nemce i Italijane, svuda prkosio okupatoru. Kad se rat završio živeo je u našoj zemlji kao penzioner. Tu je i umro 1956. godine.

DEMONJA I. NIKOLA

U toku rata u Baniji je bio poznat kao bombaš, mitraljezac, branilac nemoćnih, hrabar do bezumlja. Svuda je bio gde je trebalo pomoći ljudima, sprečiti divljanje zločinaca, okupatora i ustaša. U proleće 1942. godine prešao je sa svojom četom u Slavoniju. O njegovim herojstvima se govori na svakom koraku. Postao je i komandant divizije, ali se nije oslobodio od navike da bombe ubacuje u neprijateljske tenkove. Pao je na čelu 12. divizije, u Slavonskoj Požegi, 6. septembra 1944. godine.

DENAC I. IVAN

Živeo je ilegalno u Zagrebu gde je bio član Mesnog komiteta Partije. U jednom susretu sa agentima ranjen je i zato posle ozdravljenja odlazi u partizane. U svakoj od narednih borbi ističe se kao hrabar borac i postepeno dobija sve odgovornije dužnosti, da bi na kraju bio postavljen za političkog komesara 13. proleterske brigade. Posle oslobođenja obavljao je vrlo odgovorne dužnosti u Hrvatskoj.

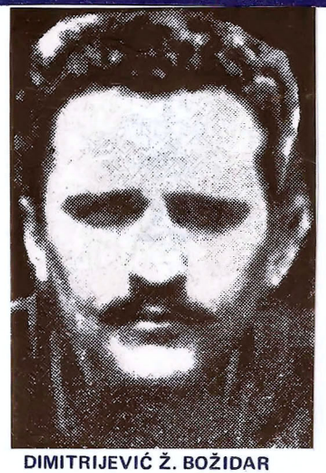

DIMITRIJEVIĆ Ž. BOŽIDAR

Student od Požarevca, bio je izuzetno aktivan u svim događajima u Beogradu. Pa ipak, po odluci Partije, morao je u Požarevac na rad. Tamo je bilo mnogo zadataka, jer rat samo što je počeo. Postao je član okružnog komiteta Partije, okupljao ljude, usađivao u njih veru u pobedu. Ranjen u jednoj akciji, ostao je gotovo nepokretan. Rana nije zarasla, izdajnici su saznali gde je i opkolili kuću. Ali, on je bio brži. Aktivirao je bombu koju je imao. Bilo je to 12. avgusta 1944.

DESTOVNIK J. KAREL

Bio je pesnik, pisao drame i voleo ljude. Na početku okupacije radio je ilegalno u Šoštanju i okolini, ranili su ga, hapsili, ali on je sve to izdržao i pobegao u Ljubljanu. Tu, sve do 1943. godine, kada je otišao u partizane, radio je kao obaveštajac i pisao najlepše stihove. Njegove pesme su prepisivane po selima i gradovima. Pao je u borbi sa Nemcima kao borac 14. divizije, nedaleko od svoga Šoštanja.

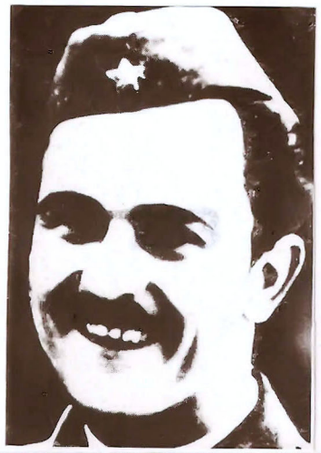

DIMITRIJEVIĆ M. ĐURĐE

Bio je borac Trećeg kragujevačkog bataljona u Prvoj proleterskoj brigadi. Taj skojevac iz Beloševca kod Kragujevca, smatrao je za svetu dužnost svaki zadatak koji bi mu posvetila Partija. Bio je zamenik komandira čete, imao 23 godine i dužnost da obezbedi prelaz ranjenika i Vrhovnog štaba preko Neretve. Bilo je to 22. februara 1943. godine. Pao je u času kada je raspoređivao borce kako da dočekaju neprijatelja.

DEŽMAN A. ANTON

Bio je mitraljezac u „Cankarevom bataljonu", mitraljezac o kome se govorilo po selima da je neuništiv. Umeo je satima da drži nemačku kolonu sa svojim mitraljezom, znao je da se prikrade, da vatru otvori baš kad treba. Ali nije mogao da ostane večito mitraljezac. Morao je da preuzme komandu nad jedinicama i hrabri mitraljezac je postao zamenik komandanta brigade. Sada je general—major u penziji.

DIMOV Đ. CVETAN

Krojački radnik iz Skoplja, aktivista u sindikatu, organizator mnogih akcija, čiji je inicijator bila Partija, organizator štrajkova, dočekao je početak rata kao iskusan revolucionar. I odmah se dao na posao. Bio je vrlo lošeg zdravlja, ali to mu nije smetalo da brine o ilegalcima koji su morali da prezime u Skoplju. Bugarski agenti su ga uhvatili, mučili, i kad ništa nisu saznali, bacili su ga sa II sprata na pločnik u dvorištu zatvora. Bilo je to 7. jula 1942.

DIMANIĆ T. MILORAD

Još pre rata bio je sindikalni rukovodilac u Vlasotincu, ličnost koja je tesno sarađivala sa najistaknutijim revolucionarima. Prvih meseci okupacije organizovao je i neposredno izvršavao sve diverzantske akcije u svom kraju, a kasnije kao komandir čete u svakoj borbi sa Bugarima pokazuje herojsko držanje. Poginuo je u proleće 1944. godine od minobacača u borbi sa bugarskim okupatorskim jedinicama.

DINIĆ N. ĐURĐELENA

Rođena u radničkoj i revolucionarnoj porodici. U Nišu je radila kao tekstilna radnica i upoznala Filipa— Fiću Kljajića. Iz tog braka razvio se revolucionarni žar, polet. Dolazi u Beograd, ilegalno živi, okuplja ljude oko sebe, postaje član Mesnog komiteta Partije u Beogradu, ali, 23. septembra 1942, hapsi je specijalna policija. Mučili su je, ali im nije rekla ni ime. Kad su je ubili imala je samo 30 godina.

DIMIĆ T. NADA

Član SKOJA postala je u Zemunu, učestvovala u svim demonstracijama i akcijama Partije, borila se u partizanskom odredu kod Siska, bila mučena od ustaša kad su je uhvatili kao kurira, pobegla iz bolnice u Zagrebu da bi se, najzad, ponovo priključila partizanima na Kordunu. Odvažna, konspirativna, ništa nije rekla ni kada su je po drugi put uhvatili. Ubila je ustašu, drugog ranila, ali kad je uhvaćena ništa nije rekla. Ubili su je 17. marta 1942.

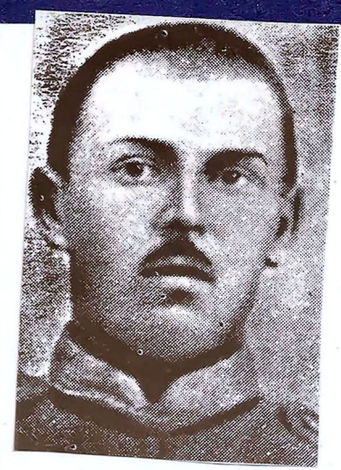

DIVNIN STEVAN

Bio je podoficir u Crvenoj armiji, osuđenik u staroj Jugoslaviji; kad je počeo Drugi svetski rat — počeo je da organizuje grupe u Žablju i oko njega. U vreme najvećeg terora u Bačkoj, on je živeo pod izuzetno teškim okolnostima, ali mu ni jednog časa nije padalo na pamet da se preda. Kad su ga, 22. oktobra 1942, otkrili u jednoj bazi u Žablju, on je pružio otpor, a zatim, teško ranjen, razderao zavoj da bi što pre umro.

DODA DŽEVDET

Rođen je u Prizrenu, ali je otišao u Albaniju, tamo je radio kao učitelj, gde su ga proganjali, hapsili, sve do odlaska u Španiju. Za vreme rata, radi na osnivanju narodnooslobodilačkih odbora na Kosovu. Zatim ga Italijani hapse i drže u logoru u Draču, a kad je Italija kapitulirala, vratio se na Kosovo gde komanduje bataljonom u Prvoj kosovskoj brigadi. Nemci su ga uhvatili u aprilu 1944. i odveli u Mathauzen, gde je umro.

DOKIĆ I. PETAR

Svoju pripadnost naprednom pokretu pokazao je još u osmom razredu gimnazije kada je uhapšen i ostao u istražnom zatvoru šest meseci. Studirao je poljoprivredu, borio se za prava studenata, hapsili su ga ustaše, ali im je bežao, predvodio je partizane u oslobađanju Maglaja, držao vatrene govore, bio komesar Ozrenskog odreda, ali uvek na čelu svih napada. Tako sve do 13. januara 1942. godine, kada je poginuo u borbi.

DOLNIČAR P. VLADIMIR

Slovenački narod se može spasiti od propasti jedino ako se organizovan odupre okupatoru — govorio je na mnogim skupovima, pozivajući narod na ustanak. Učestvujući u mnogim akcijama, istovremeno je učio, jer mu je bilo jasno da se mora učiti ako želiš da predvodiš druge. U martu 1943. godine, u proboju iz obruča, bio je teško ranjen. Bilo mu je jasno da spasa nema. Oduzeo je sebi život da bi pomogao drugima.

DOMANY J. ROBERT

Student Tehničkog fakulteta u Zagrebu, na bojištima Španije pokazao je sve svoje vrednosti: postao je artiljerijski kapetan Republikanske armije. Po dolasku u zemlju, Partija ga postavlja da radi na organizaciji ustanka na Kordunu. Tu dolazi do izražaja njegovo bogato iskustvo iz Španije. Ali, ono nije moglo da bude iskazano do kraja: izdajom, četnici su ga uhvatili i, zajedno sa ostalim rukovodiocima, ubili aprila 1942. u Lici.

DOMAZET Đ. NOVICA

Od prvih dana okupacije učio je ljude iz okoline Ljubinja da sklanjaju oružje, da se pripremaju za ustanak, a sopstvenim primerom u svakoj akciji, kad su borbe počele, pokazivao je kako se valja boriti. Imao je veliko srce borca koji je štitio nemoćne. Njegov bataljon „Iskra" ušao je u sastav X hercegovačke brigade, i proslavio se borbama protiv izdajnika. Poginuo je 14. marta 1943. godine na italijanskom utvrđenju Porinu.

DOŠEN N. ILIJA

Kad je diplomirao na pravnom fakultetu u Beogradu, bio je to već iskusan revolucionar, koji je prošao kroz sve oblike partijske borbe. U selima oko Bosanskog Petrovca radio je na stvaranju partijskih i skojevskih organizacija. U ratu, bio je u Krajini na dužnostima partijskog rukovodioca, a zatim politički komesar u krupnim vojnim formacijama. Posle rata bio je na najodgovornijim dužnostima u zemlji.

DOŠEN STEVO

Do početka rata nije se bavio politikom. U njegovoj Petrinji, kako mu se činilo, nije bilo vreme za politiku. A onda je došao okupator, javili su se izdajnici svih boja i on je morao da pođe. Stavio se na čelo prve grupe koja je u njegovom kraju osnovana, borio se kao lav, davao primer drugima, podsticao svakog od svojih boraca. Tako, sve do onog dana kada je u novembru 1944. godine junački pao u borbi protiv neprijatelja.

DOVADŽIJA A. MUSTAFA

Bravar železničke radionice u Sarajevu, prihvatio se rado svakog zadatka koji mu je poveren. Počeo je kao kurir, dolazio iz Sarajeva do Užica da bi drugu Titu doneo izveštaj ili preneo direktive. U okupiranom Sarajevu je činio čuda: u sred dana ulazio u ustaška nadleštva, ubijao ih na ulici, prezirao strah. Tako je živeo sve do 1942. godine, kada je u maju pošao na slobodnu teritoriju. Uhvatili su ga četnici i ubili.

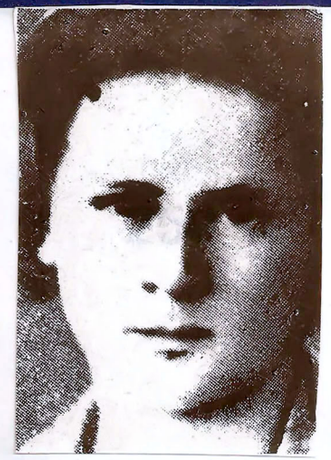

DRAGAR REZIKA

Rasla je sama i bez potrebne ljubavi, u siromaštvu. To je i učinilo da se od rane mladosti okrenula naprednom radničkom pokretu i ostala mu verna do kraja života. Kao tekstilna radnica pokazala je primerom svim štrajkačima kako se treba ponašati prema kapitalistima: legla je na prugu da bi sprečila vlasnike da izvezu vagone sirovina iz kruga fabrike. Ubili su je Nemci kao borca Rašičke čete u julu 1941. godine.

DRAGIĆ M. SIMICA

Pre rata radio je na širenju socijalističkih ideja, a kada je došla okupacija zemlje, počeo je da stvara narodnooslobodilačke odbore po Baniji, zatim prve partizanske jedinice na čije se čelo stavlja. U svakoj od tih akcija isticao se ličnom hrabrošću, davao primer ostalima i širio veru u pobedu narodnooslobodilačkog pokreta. Teški uslovi života doneli su mu i teško oboljenje. Umro je u junu 1943. godine od tuberkuloze.

DRAGIŠIĆ V. DARA

Kao učenica gimnazije bila je među prvima koji su se opredelili za narodnooslobodilački pokret. U Peći, gde je živela, bila je omiljena i nijednog trenutka nije prestajala da radi za pokret. Početkom 1943. godine otišla je u Šarplaninski odred, gde se isticala kao borac, junak koji je uvek želeo da bude prvi. Takva je bila do kraja. U jednoj od borbi, u septembru 1944. godine, ponovo je bila na čelu i pala smrtno pogođena.

DRAGOVIĆ M. SPASOJE

Do stupanja u Prvu proletersku brigadu imao je desetine okršaja sa okupatorima i izdajnicima, i u svakome od njih se isticao kao hrabar i do kraja odan idejama, koje je prihvatio još u gimnaziji, u Kolašinu, i na Pravnom fakultetu u Beogradu. Komandir, zatim komesar čete, davao je uvek primer borcima: ako je trebalo baciti bombe ili jurišati na bunkere. U jednoj takvoj akciji pokošen je, 6. aprila 1943. godine.

DRAGOVIĆ SVETOZAR

Radnik Vojno-tehničkog zavoda u Kragujevcu, član Okružnog komiteta Partije za Kragujevac, organizator diverzantskih akcija, politički komesar Kragujevačkog odreda, disciplinovano je izvršavao svaki od zadataka. Kad mu je rečeno da treba da napusti Odred i da se vrati u Kragujevac da bi organizovao politički rad i oživeo partijske organizacije, on je to mirno učinio. U oktobru 1941. godine, uhvaćen je i streljan zajedno sa ostalih 7.000 Kragujevčana.

DRAGOVIĆ R. VOJIN

Kao gimnazijalac je isključen iz škole zbog učešća u demonstracijama. Studirao je pravo u Beogradu, ali ga policija drži pod prismotrom. Kad je počeo ustanak, imao je već obučenu četu omladinaca. Učestvovao je u mnogim akcijama, a kada je došao u sastav IV proleterske brigade, tek tada su se iskazale sve njegove vrednosti. U napadu na Kupres, bio je na čelu boraca što su jurišali. Tu je pao, pokošen mitraljezom.

DRAKIĆ J. SPASO

Pripadao je onoj slavnoj IV proleterskoj brigadi, tačnije bio je jedan od njenih najboljih boraca, njen rukovodilac koji se istakao u mnogim borbama. Iako ranjen, odlazio je u napad na neprijatelja, jer nije mogao da gleda kako njegovi borci odlaze sami. A kad se rat završio, biran je na mnoge odgovorne funkcije u Partiji i vlasti, u najviša politička i državana rukovodeća tela.

DRAPŠIN I. PETAR

Rođen u Turiji, zanat učio u Beogradu, srednjetehničku školu takođe, borio se u Španiji, gde je bio komandir baterije. U oslobodilačkom ratu borio se u Hercegovini, Slavoniji, Hrvatskoj, komandujući našim najkrupnijim vojnim jedinicama. Komandovao je operacijama za oslobođenje Istre i Trsta. Iz rata je izašao u činu general-lajtnanta. Nesrećnim slučajem izgubio je život 1945. godine.

DRAŽEVIĆ J. DRAGOMIR

Bio je još pre Prvog svetskog rata jedna od najzapaženijih ličnosti u radničkom pokretu. Do ustanka 1941. godine njegova aktivnost nije prestajala. A onda, iako je već u godinama, sav se posvećuje radu sa narodom. Prvog marta 1942. godine stajao je u stroju Druge proleterske brigade.
Učestvovao je u svim borbama, nikada nije zakasnio. U ratu je izgubio tri sina, a sam je poginuo 22.jula 1943. godine.

DRLJEVIĆ Đ. SAVO

Kao železnički službenik radio je u sindikatu, pomagao u organizovanju štrajkova i demonstracija. U danima rata komandovao je grupama i manjim jedinicama a kad je formirana IV crnogorska brigada našao se na čelu bataljona. U svakoj borbi ističe se smelošću, znanjem, odlučnošću u borbi sa okupatorima i izdajnicima. To je i bilo presudno da kao komandant dobija sve veće dužnosti. Penzionisan je 1966. godine u činu general-pukovnika.

DRULOVIĆ J. ČEDOMIR

Kao student prava u Beogradu upoznao se sa svim teškoćama koje donosi nemaština . Tako je počelo njegovo drugovanje sa komunistima i sve veća privrženost idejama koje je upijao. U ratu, u njegovom Sandžaku, bio je komandir čete, junački se tukao sa izdajnicima i okupatorima, komandovao je bataljonom, brigadom i divizijom. I svuda se iskazivala njegova lična hrabrost. Penzionisan je u činu general-potpukovnika.

DRULOVIĆ M. GOJKO

Radio je kao profesor gimnazije u Makedoniji, a kad je počeo rat, vratio se u Sandžak. Odmah počinje sa pripremama za ustanak. Kao sekretar Sreskog komiteta ima pune ruke posla. Organizuje prvu jedinicu, sa njom napada na Novu Varoš, gde su bile ustaše, zatim stvara grupu od 700 boraca i, najzad, uzima grad. Herojski se tukao na Sutjesci a pao u borbi sa četnicima, novembra 1943. godine, kod Prijepolja.

DRUŽINA G. ANDREANA

Rođena u Trstu, sa roditeljima je prešla u Jugoslaviju, tragajući za zaradom, išli su od mesta do mesta. Tako je i ona rano shvatila sve surovosti jednog sistema koji je bio osuđen da propadne. Kad je počeo rat najpre je bila u Zagrebu, zatim prešla u Ljubljanu, ali uvek je bila među onima što su prkosili okupatoru. Borila se i razvijala kao partijski radnik. Pet puta je ranjena. Sada živi u Ljubljani i smatra se da je bila najgrabrija žena-borac u Sloveniji.

DUDE S. BRANKO

Najpre je radio na prikupljanju boraca za Solinsku partizansku četu, ali je uhapšen. Zato što nije bilo dokaza, pušten je i odmah otišao u Odred. Tako počinje njegov razvoj kao partizanskog komandanta. Bio je komandant Treće dalmatinske brigade, komandant grupe odreda, zamenik komadanta divizije i svuda je dolazila do izražaja njegova sposobnost da nađe najbolje rešenje. Demobilisan je u činu general-pukovnika.

DUDIĆ J. DRAGOJLO

Kad je počeo rat imao je već 54. godine. Član Partije postao je 1919. godine i aktivno radio na razvoju partijskih organizacija. Bio je jedan od najobrazovanijih ljudi u Šumadiji. U ustanku je bio komesar Kolubarske čete, ali je ubrzo izabran za predsednika Glavnog narodnooslobodilačkog odbora za Srbiju. Danonoćno je radio na stvaranju nove partizanske vlasti. Poginuo je 29. novembra 1941. godine, na šestom kilometru od Užica.

DUDIĆ D. MILOŠ

Bio je poručnik stare vojske. Ali, bio je to sin Dragojla Dudića i znao je gde mu je mesto. U Valjevskom odredu postaje komandant Rađevačkog bataljona i od tada je uvek bio sa svojim borcima, uvek među prvima, uvek najhrabriji. Ali, u Prijepolju, Prva šumadijska brigada, 4. decembra 1943. izdajom je iznenađena i desetkovana. Tu je ranjen, a 20 dana kasnije, umro u Šehovićima od rana i sin heroja, narodni heroj Miloš Dudić.

DUGALIĆ DUŠAN

Još u gimnaziji je imao dosta nevolja sa vlastima. To ga je pratilo nekoliko godina i , kad je u Kragujevcu završio gimnaziju, nije mogao da se zaposli, da duže ostane na jednom mestu. A kad je počeo rat, i on je bio među revolucionarima i ustanicima. Bio je poznat kao najbolji bombaš i ubrzo postavljen za komandanta bataljona u Prvoj šumadijskoj brigadi. Poginuo je 14. jula 1942. kao komandant bataljona u Drugoj proleterskoj brigadi.

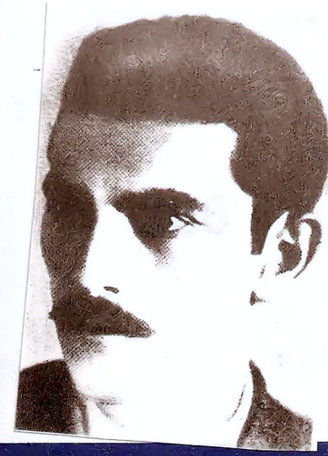

DUGALIĆ O. MOMČILO

Bio je radnik železničke radionice u Kraljevu, organizator štrajkova i demonstracija, a kad je rat počeo, postao je komesar Kruševačke čete Kraljevskog partizanskog odreda. Kao borac Prve proleterske bio je u mnogim borbama i svuda se isticao hrabrošću i požrtvovanjem. Posle rata radio je na mnogim odgovornim dužnostima u Armiji, a bio je i predsednik SUBNORA za Srbiju. Ima čin generala - potpukovnika . Sada je podpredsednik saveza boraca Jugoslavije.

DUGANDŽIĆ J. JAKŠA

Radio je u Zagrebačkom tramvaju, upoznao život radnika i brzo došao u vezu sa naprednim pokretom. Bio je jedan od najaktivnijih u sindikatu i onda kad još nije bio član Partije. U Partiju je primljen tek 1935. i ubrzo postao politički rukovodilac radnika. U ratu ostao je u Zagrebu gde radi na organizovanju radnika za odlazak u partizane. Ali, 31. septembra 1941. ustaše su ga uhvatile. Ubijen je a da ništa nije rekao.

DUGONJIĆ I. RATOMIR

Kao student prava u Beogradu radio je na sređivanju omladinske organizacije, bio neposredni saradnik Lole Ribara. U omladinskom pokretu obavljao je najodgovornije dužnosti u toku rata. Posle oslobođenja bio je ambasador naše zemlje, ministar u saveznoj vladi, član najviših partijskih foruma u Jugoslaviji, predsednik predsedništva Bosne i Hercegovine. I uvek je ostao najomiljeniji lik u redovima onih koji su ga poznavali iz omladinskog pokreta.

DUGOŠEVIĆ A. VELJKO

Bio je učitelj u Makedoniji, ali je onda došao u Beograd da dalje uči. Pred rat bio je učitelj u selu Turija, između Kučeva i Požarevca. Tu počinje njegova aktivnost i prvi partizanski pohod. Od grupa boraca stvara Požarevački odred čiji je on komandant, organizuje značajne akcije, ali i on ne računa sa četničkom izdajom. Poginuo je u okolini Kučeva, novembra 1941. i od tada Odred je dobio njegovo ime.

DUJIĆ T. MILOŠ

Ni fotografija nije sačuvana da bi se znalo kako je izgledao taj junak što je u poslednjim trenucima života klicao Partiji kada su ga četnici vodili na streljanje. A to je bilo 15. avgusta 1942. godine. Bataljon kojim je komandovao zatvarao je prolaz Nemcima i kad je već izgledalo da će napad ustaša i Nemaca biti odbijen, sa leđa su udarili četnici. I tu je bio kraj hrabrog komandanta.

DUKIĆ M. STEVAN

Zna se da je došao iz Bosanske Gradiške u Beograd, da je radio u tekstilnoj industriji na Karaburmi, da se odlučno zalagao za prava radnika kao sindikalni funkcioner- i to je sve. O njegovoj mladosti ni reči nije ostalo. U ratu, bio je partijski radnik, u Beogradu i Šumadiji, zatim sekretar komiteta u Zemunu. Jula 1942. godine ustaše su ga uhvatile, mučile do smrti. Tada je imao samo 22. godine.

DULIĆ S. ĐURO

Iz Bajmoka, gde je rođen, prešao je u Srbiju, a zatim otišao u Valjevski partizanski odred u Rađevačku četu. Bio jedan od onih boraca o kojima se govorilo na konferencijama, čije se ime, zbog poznate hrabrosti, isticalo pred strojem. Komandovao je i manjim i većim jedinicama, a posle rata obavljao najodgovornije dužnosti u Armiji.
Penzionisan je u činu general-potpukovnika.

DUMBOVIĆ–KOVAČIĆ KATA

Kao mlada radnica počela je najpre aktivno da radi u sindikatu. Svi su je poznavali kao veoma upornu u borbi protiv buržoazije, a na Trešnjevki je bila jedna od najpopularnijih osoba pred rat. Aktivno je učestvovala u pripremanju V zemaljske konferencije KPJ, a kad je rat počeo, povukla se u ilegalnost, ali je ostala u Zagrebu. Poginula je u akciji oslobađanja zatvorenika iz logora u Kerestincu 1941.

DUMIČIĆ P. LJUBO

Jedan je od organizatora Mosorske partizanske čete, čiji je kasnije bio i komandir. Naročito se isticao u organizovanju otpora Italijanima i ustašama. Njegova jedinica je vešto vođena, umela po više dana da zadrži napredovanje neprijatelja. Tragično je završio život: ispitivao je prvu ručnu bombu načinjenu u radionici na Biokovu, kad je došlo do eksplozije. Bilo je to 22. aprila 1943. godine.

DURAKU R. EMIN

Rođen u Đakovici, pobegao je kao vrlo mlad u Albaniju, tamo učio gimnaziju, primljen u Partiju, tamo osuđen na tri godine robije, sa koje je izišao posle italijanskog dolaska u Albaniju. Ali, i Italijani ga hapse, osuđuju i on najzad, 1941. ponovo prelazi u Jugoslaviju. Radio je na razvijanju organa vlasti na Kosovu. Pao je zbog izdaje, teško ranjen, u skloništu. Nije rekao ni reči. Umro je u Prizrenu, 5. decembra 1942.

DURBABA J. JOŠO

Od prvih dana ustanka borio se protiv ustaša, branio narod i postepeno stvarao o sebi mišljenje koje će i ostati u narodu: da je heroj i da je pravedan. Zato i postaje komandir Kninske partizanske čete, ubrzo komandant bataljona i jedan od najzaslužnijih za obračun i razbijanje četnika. Rat je završio mnoštvom herojskih podviga i ostao u Armiji . Penzionisan je u činu general-majora.

DUŠI HAJDAR

Najveći deo života proveo je u Albaniji. Tamo je učio školu, stupio u Partiju, tamo su počele njegove prve ilegalne akcije. Hapšen i proganjan, najzad dolazi na Kosovo gde počinje da radi na pripremanju osnivanja Narodnooslobodilačkog odbora Kosova, čiji je postao sekretar. Naročito se isticao u radu na organizovanju moralno–političkog vaspitavanja vojnika i naroda. Poginuo je 22. septembra 1944. godine

DŽEVER Đ. PAVLE

Bio je na čelu svih juriša i napada na Krupu, do borbi na Sutjeski i uvek istican kao primer. Njegova specijalnost bile su bombe sa kojima je vešto baratao i sačekivao kolone neprijateljskih vozila. U borbama na Javorku Pivskom, ranjen je , u napadu na nemački bunker, u obe noge. Prebačen je u Centralnu bolnicu u kojoj je poginuo skupa sa mnogim ranjenicima na Sutjesci.

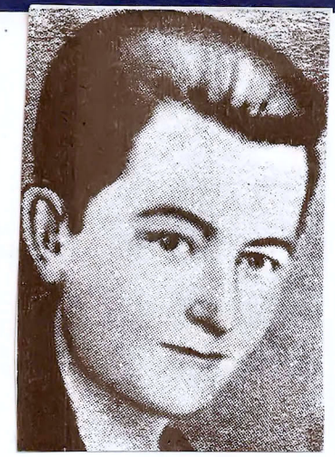

DŽINDO Ć. RAGIB

Bio je komandir čete u jednoj od naših najboljih brigada: šestoj proleterskoj! Teško je reći šta mu je više odgovaralo: da li da vodi jedinicu ili da sa bombašima osvaja neprijateljske bunkere neprijatelja. On je radio uspešno i jedno i drugo. Kad je otišao za komandanta bataljona u 16. muslimansku brigadu, njegova herojstva nisu prestala. Junački je poginuo u novembru 1944. godine, u mestu Poljice kod Lukavca.

DŽONLIĆ O. JUSUF

O njemu je ostalo zapisano: bio je vrlo hrabar, hladnokrvan i pouzdan. Rodom iz Livna, bravarski zanat je izučio u Sarajevu, a u Partiju je primljen u maju 1941. Jednom je trebalo da iz Bosne ode u Srem i uzme izveštaj. Naišli su Nemci i njegova desetina je morala da prihvati borbu. On je preplivao Savu, uzeo izveštaj, i vratio se. Sa njim se ponosila 6. proleterska brigada. Poginuo je u februaru 1944.

DŽUVER M. ŽIVKO

Bio je borac 3. sandžačke brigade a već taj podatak govori da je u toku njenog slavnog puta morao da prođe kroz bezbroj borbi. U svakoj borbi je davao primer drugima i sticao ugled junaka koji je u svakoj prilici umeo da nađe izlaz za svoju jedinicu. Komandovao je od voda do brigade i uvek sa mnogo uspeha. Pao je kao komesar 5. sandžačke brigade kod Prijepolja, 1944. godine.

ĐAPIĆ N. ĐURO

Dok nije došao u 1. dalmatinsku brigadu bilo je bezbroj borbi u kojima se potvrdio kao izuzetno hrabar i odan borac. U selima Podinarja, odakle je rodom, organizovao je prve grupe partizana, sačekivao kolone italijanske vojske i izdajnika, i uništavao ih. A u 1. dalmatinskoj brigadi, već posle nekoliko nedelja, stekao je poštovanje hrabrog borca. Bio je težak ranjenik, maja 1943. godine, kada su Nemci napali Centralnu bolnicu i ubili ga zajedno sa ostalim ranjenicima.

ĐEREK I. STIPE

Punih osam godina radio je kao rudar u Belgiji, na frontu u Španiji primljen je u Partiju, a kad je došao u zemlju, pošao je stopama svojih drugova. Ima bezbroj epizoda iz njegovog života, epizoda koje govore o herojstvu. Ali, njegov borbeni put se brzo prekinuo: poginuo je herojskom smrću na Bravnicama kod Jajca u jurišu na neprijateljski bunker. Bilo je to početkom jula 1942. godine.

ĐILAS N. ALEKSA

Bio je učitelj, ali učitelj koga su proganjali, premeštali svaki čas iz jednog u drugi kraj zemlje, ostavljali bez posla i mučili na sve moguće načine, a sve zbog revolucionarne delatnosti. U ratu, bio je član štaba Komskog odreda, organizuje prve, ali značajne akcije protiv italijanskih okupatora. Njegov ugled u narodu bio je izuzetno veliki i zato mu postavljaju zasedu i ubijaju ga, 2. novembra 1941. godine.

ĐOKIĆ P. DANILO

Bio je jedan od organizatora ustanka na Romaniji i zamenik komandanta Romanijskog partizanskog odreda. Kad nije bilo borbi, on je sam tražio susret sa neprijateljem. Njegova jedinica je svakodnevno bila aktivna i borbeno spremna . Nije bilo dana bez obračuna sa ustašama i domobranima. Poginuo je na Crvenim stjenama na Romaniji novembra 1941. a narod je njegova junaštva opevao.

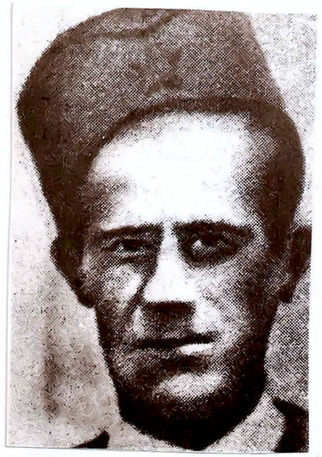

ĐONOVIĆ M. BRANKO

Grafički zanat je naučio u Beogradu, a u Nemačkoj je bio na specijalizaciji. Godine 1941. nabavio je štamparsku mašinu i prebacio je iz Zemuna u Beograd. Po zadatku je počeo da radi u partijskoj štampariji sa slagačem Slobodanom Jovićem. Štamparija, na Banjičkom vencu izdavala je Bilten Vrhovnog štaba. Kad su Nemci otkrili ilegalce, dočekali su ih bombama, a zatim izvršili samoubistvo.

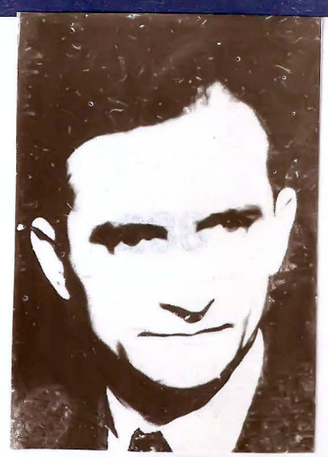

ĐORĐEVIĆ M. DRAGOSLAV

Zvali su ga GOŠA, a učio je školu u Vojno–tehničkom zavodu u Kragujevcu, koju nije završio, jer su ga uhapsili. Kad je počeo rat, postao je komesar Palanačke čete, zatim je u Drugoj proleterskoj brigadi postavljen za zamenika komesara bataljona. Obavljao je razne dužnosti u vojsci i Partiji, biran za narodnog poslanika, ali, teško bolestan, nije mogao da se spase. Umro je Bernu, 25. septembra 1949. godine.

ĐORĐEVIĆ S. DRAGUTIN

Bio je podoficir bivše vojske i, kad je počeo rat, odbio je da preda oružje. Došao je u svoju Đakovicu i počeo da vrši pripreme za skupljanje i boraca i oružja. Organizovao je svoju grupu koja je vršila atentate na izdajnike, organizovala diverzantske akcije, a zatim je otišao u Šarplaninski odred. Komandovao je četom, bataljonom, brigadom i to vrlo uspešno. Penzionisan je kao general-major.

ĐORĐEVIĆ J. STEVAN

Kad je bivša vojska kapitulirala on je doneo svoj puškomitraljez u selo Radičevac kod Knjaževca i sakrio ga. A kad je počelo stvaranje Zaglavsko-timočkog odreda, on je došao sa svojim mitraljezom. Bio je izuzetno hrabar čovek. O njemu se u narodu pevala pesma, a bio je spretan da se izvuče iz svake neprilike. Tragično je poginuo 1943. godine, kada je, nesporazumom, došlo do sukoba između partizana.

ĐORĐEVIĆ P. VLADIMIR

U Komunističku partiju je primljen 1924. godine. Od tada pa sve do početka ustanka, njegov rad, na jugu Srbije, bio je poznat i policiji, ali istovremeno, i narodu tog kraja. Borio se za prava radnika na svakom koraku istupao protiv nenarodnih režima. A kada je počeo rat, bio je komesar Kukavičkog odreda. Poginuo je početkom novembra 1941. godine kada je naišao na bugarsku zasedu.

ĐUKIĆ D. DRAGO

Do ustanka je teško živeo, radio svakojake poslove da bi se prehranio, ali istovremeno je učio, saznavao gde su koreni i uzroci takvog života. U ustanku bio je među prvima. Do stupanja u 1. krajišku brigadu imao je već mnogo okršaja zbog kojih je počela da se stvara i legenda o njemu. Najzaslužniji je uspeh akcije paljenja aviona na Rajlovcu. Kad se rat završio ostao je u Armiji. Penzionisan je kao general-major.

ĐUKIĆ O. PANE

Od Bosanskog Petrovca došao je u Kruševac da uči limarski zanat. Otud i nadimak LIMAR. Radio je kao skojevac u Kruševcu, bio najagilniji među njima a onda otišao u Rasinski odred. Obavljao je sve komandne funkcije u toku rata i oko njegovog imena, zbog junaštva koja je počinio, stvorena je legenda. Posle rata radio je u OZNI. U jednoj akciji protiv diverzanata teško je ranjen na jugoslovensko-bugarskoj granici, 30. juna 1952. Umro je 1. jula 1952.

ĐUKIĆ P. ŠĆEPAN

Kao rezervni poručnik borio se u onom kratkom ratu 1941. godine, a zatim požurio u svoju Crnu Goru, da nastavi kao komunista, da se priprema za pravi rat. Tako je govorio svojim vojnicima. I bio je među prvima u andrijevačkom srezu gde se ističe u borbi protiv okupatora i izdajnika. Pao je 22. marta 1942. u borbi protiv četnika, tačnije jednom bombom, kao ranjenik, ubio je sebe i nekoliko četnika koji su hteli da ga uhvate.

ĐUKIĆ M. VUKSAN

Imao je 21 godinu kad se prvi put odmetnuo u šumu, da bi izbegao hapšenje zbog napada na žandarmerijsku stanicu na Šiškoj. U ratu je bio primer junaštva, a kad je stao u stroj 1. proleterske brigade bilo mu je jasno da ga samo smrt može da rastavi od tog stroja i svih tih drugova koji su došli iz raznih krajeva Jugoslavije. Pao je u borbama kod Šujice, na Kupreškoj visoravni u decembru 1943. godine.

ĐURAKIĆ T. RADOMIR

Za revolucionarne ideje se opredelio još u gimnaziji, a na fakultetu u Beogradu je nastavio da se bori. Kad je počeo rat, vratio se u Ljubić, gde je imao skrivenu pušku, i odmah počeo da radi na pripremama za ustanak. Njegov Čačanski bataljon je kasnije uključen u Drugu proletersku brigadu i on je sa njom nastavio sve do onog 11. februara 1943, kada je poginuo u selu Vraniću na putu Posušje — Mostar, od avionske bombe.

ĐURANOVIĆ V. VLADAN

Bio je borac 4. crnogorske brigade, junak o kome se govorilo daleko pre nego što je kao delegat 2. proleterske divizije otišao na Prvi kongres omladine Jugoslavije u Bihać. Istakao se kao omladinski rukovodilac, pa je Centralni komitet SKOJA odlučio da ga postavi za sekretara SKOJA u Vojvodini. Ali, od rana bio je onemoćao, prebačen na lečenje u Italiju i tamo umro, 29. avgusta 1944. godine.

ĐURAŠINOVIĆ J. VOJIN

Vodoinstalaterski zanat je izučio u Beogradu, iz Beograda je otišao u Kosmajski odred gde postaje mitraljezac. U drugoj proleterskoj brigadi je bio komesar bataljona, a u napadu na Kupres komandovao je tanketom koja je imala zadatak da prokrči put partizanskim jedinicama. Bio je zamenik komesara 2 proleterske brigade, politički komesar 2. tenkovske brigade. Penzionisan je 1966. godine.

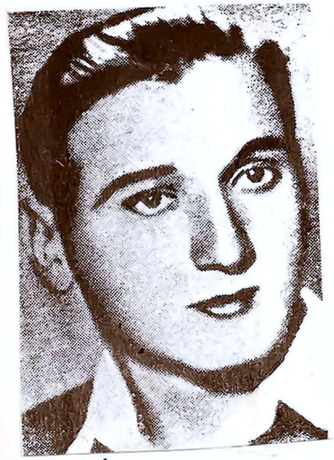

ĐURĐEVIĆ M. VASO

Učestvovao je na bezbroj diverzantskih i drugih akcija od početka ustanka, sa svojom grupom rušio bandere, ištičao partijske zastave, prkosio izdajnicima i okupatoru. Njegova grupa u okolini Vukovara, bila je neuništiva a stvarala je paniku među neprijateljima. Napada i veće neprijateljske grupe. Izdajnici mu ubijaju čitavu porodicu u toku rata, ali on nastavlja i gine 30. maja 1944. godine.

ĐURĐEVIĆ K. ŽIVAN

Komuniste je simpatisao još pre rata, a kad je počela okupacija, i ako je imao 50 godina počeo je aktivno da pomaže pokret. Njegova kuća u selu Balinovići kod Valjeva, bila je stalno sedište Okružnog komiteta. Međutim, 25. maja 1943. godine četnici su uhvatili i njega i njegova dva sina i ćerku. Počelo je mučenje: palili su mu tabane, pekli ga vezanog za ražanj, ubili su mu sina ali on ništa nije priznao.

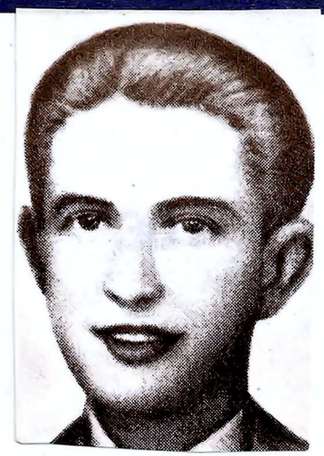

ĐURIĆ Đ. MIHAILO

Mašinbravar iz Beograda, vratio se u Gornje Vodičevo kod Bosanskog Novog i sa pištoljem koji je imao razoružao prvog ustašu u selu. Tako je došao do puške i tako primerom pokazao seljacima kako treba postupati sa izdajicama. Odmah je počeo da obučava omladince kao se koristi oružje i da istovremeno stvara prvu jedinicu u tom kraju. Formirao je četu i sa njom prišao 2. krajiškoj brigadi. Poginuo je krajem avgusta 1942. godine

ĐURIĆ N. ŽELIMIR

U Užicu gde je i rođen, završio je učiteljsku školu, primljen je u Partiju, bio sekretar Okružnog komiteta za Užice, a kad je došla okupacija radio je na prikupljanju oružja i pripremama za ustanak koji je nagoveštavao. U oslobođenom Užicu radio je punom snagom na stvaranju narodne vlasti, a u odbrani grada, prilikom prodora Nemaca, pao je hrabro u novembru 1941. godine na Zlatiborskom drumu.

ĐURIČIĆ A. BLAŽO

Na poljoprivrednom fakultetu u Beogradu uključio se u napredni pokret, a pun zamah dobio je u Hercegovini gde je po nalogu Partije otišao da radi u danima ustanka. U avgustu 1942. godine postao je zamenik komesara bataljona u X hercegovačkoj brigadi, koja se proslavila u mnogim borbama. Obavljao je niz odgovornih dužnosti, a posle rata bio na najvišim državnim funkcijama u Bosni i Hercegovini.

ĐURIČKOVIĆ M. BOŠKO

Gimnaziju je završio u Danilovgradu, a prava studirao u Beogradu. Od prvog dana ustanka obavljao je najodgovornije poslove, savesno i do kraja predano. Bio je komandant 4 proleterske, zatim 3 proleterske i najzad komesar II udarnog korpusa. Posle rata bio je na najvišim funkcijama u armiji u činu general - pukovnika. Napisao je više publicističkih radova iz oblasti istorije.

ĐURKOVIĆ A. NIKOLA

Imućna porodica mu je omogućila da studira pravo u Francuskoj, ali tamo se temeljno upoznao i sa Marksovim učenjem. U političkim borbama pre rata stavlja se na stranu demokratskih partija, objašnjava narodu smisao borbe komunista. U ratu bio je prvi komesar Orijenskog bataljona, a dugo je radio u Boki kao partijski radnik. Kad je bio opkoljen sa drugovima 21. januara 1943. godine u selu iznad Herceg Novog, borio se junački i onda umro da nebi pao živ u ruke.

ĐUROVIĆ Ž. MARKO

Nije bilo betonskog bunkera ni nekog drugog utvrđenja u kome su se okupatorski i izdajnički vojnici sigurno osećali, ako je pred tim utvrđenjem bila četa kojom je on komandovao. Rušio je sve bunkere. U jednoj od borbi, krajem maja 1943. godine prilikom prodora proleterskih jedinica prema Podgorici, na čelu bataljona kao zamenik komandanta, pao je junačkom smrću najomiljeniji u 5 proleterskoj .

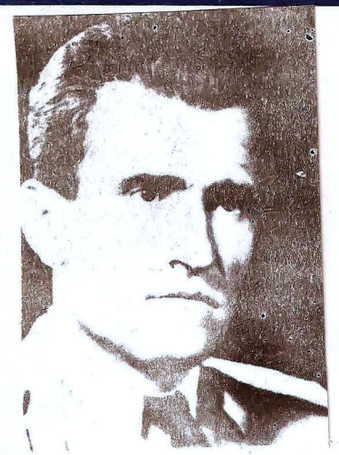

ĐUROVIĆ Đ. MILINKO

Prava je završio u Beogradu i tu je ostao do početka rata. Da se bori kao partijski radnik — član Mesnog komiteta Partije. Ali kad je počeo rat, otišao je u svoj Nikšić gde je postavljen za komesara Durmitorskog odreda, kasnije u 1943. godini postavljen je za komesara 2. proleterske divizije. Posle rata obavljao je niz najodgovornijih partijskih i vojnih dužnosti. Penzionisan je u činu general pukovnika.

ĐUROVIĆ M. MILISAV

Od Nikšića je došao na Kosovo i zaposlio se kao pružni radnik u Kosovskoj Mitrovici, ali čim je počeo rat i kad je kapitulirala stara vojska vratio se u svoj kraj. Bio je među prvima u svom selu, ne samo u prikupljanju oružja već i u prvim akcijama i napadima na žandarmerijske stanice. Kao borac 5. brigade istakao se u mnogim borbama. Poginuo je u borbi za Beograd 18. oktobra 1944. godine.

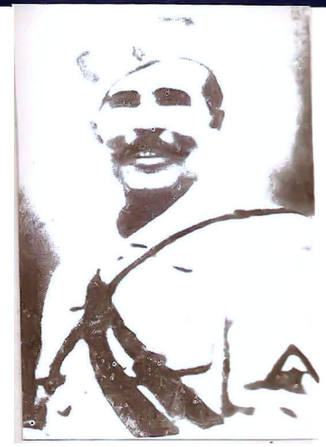

ĐUROVIĆ Đ. VASILIJE

Bio je student kome zatvori i neprestani progoni nisu omogućili da završi fakultet. Kad je počeo rat postao je komandir prve ustaničke čete, čovek o čijoj se hrabrosti govorilo. Hrabrost ga je dovela na položaj komandanta jedne od najboljih brigada u partizanskoj vojsci: 4 proleterske! Njegova brigada je štitila Tita na Sutjesci. Kad se vraćala, naleteli su avioni. Ranjen je od bombe i umro 9. juna 1943. godine.

ĐUROVIĆ S. VASILIJE

Mada rodom od Danilovgrada, školu je učio na Kosovu i u Srbiji tako da se početkom ustanka našao u Prokuplju, i zajedno sa ostalim omladincima izašao na Jastrebac gde je formiran Toplički odred. Ostalo je zabeleženo više desetina borbi u kojima je učestvovao, naročito obračuna sa četnicima i drugim izdajnicima. Pao je u ruke neprijatelju 20. maja 1944. godine, kada je njegova brigada naišla na zasedu.

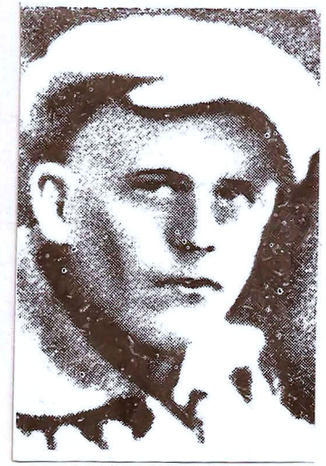

ĐUROVIĆ M. VESELIN

Najpre nisu hteli da ga prime u brigadu jer je bio mlad. A kad je on u nekoliko akcija pokazao da je dorastao i starijima, da bi i oni mogli od njega nešto da nauče, primili su ga u brigadu i uskoro je postao kurir Save Kovačevića. U proboju na Sutjesci bio je kraj Save Kovačevića. Nije hteo da ostavi svog mrtvog komandanta: bacao je bombe i pucao na Nemce sve dok i sam nije pao smrtno pogođen.

ĐUROVIĆ M. VIDOJE

Studirao je Visoku komercijalnu školu u Zagrebu, ali nije mogao da dobije zaposlenje jer je bio poznat kao učesnik u svim naprednim akcijama. Kao rezervni oficir obučavao je omladince posle aprilskog sloma 1941. godine, a u ustanku je najpre bio komandir čete a zatim komandant Prvog udarnog zetskog NOP odreda. Bio je omiljen među borcima i njegova smrt je teško primljena. Poginuo je 13. marta 1942. godine.

ĆIMOVIĆ M. MARKO

Kao komandant bataljona u 6 istočno bosanskoj brigadi, koja je kasnije dobila ime proleterska, postao je jedan od najodlučnijih rukovodilaca. Sve prethodne borbe na Romaniji u kojima su učestvovale jedinice kojima je on komandovao samo su uvod u ozbiljne okršaje do kojih je došlo posle odlaska 6. brigade u Srem. Poginuo je u V ofanzivi kada je bombama krčio prolaz svome bataljonu.

EGIĆ S. DUŠAN

U grupi kozarskih junaka koji su upali u voz na pruzi Bosanski Novi — Prijedor, 5. januara 1942. godine, bio je i on . Likvidirali su posadu od 14. ustaša. Takve su bile sve njegove akcije. Izrastao je u proslavljenog komandanta brigada i divizija. Najradije je išao u poteru za izdajnicima i sa njima se uvek uspešno razračunavao. Posle rata komandovao je krupnim jedinicama a onda je penzionisan u činu general—potpukovnika.

EGIĆ T. MILAN

Njegova prva akcija je bila rušenje pruge Bosanski Novi — Prijedor i palenje zgrade opštine u njegovom selu Brežičanima. Onda je stupio u 2. krajiški odred gde se istakao svakodnevnim akcijama, napadima na neprijateljska uporišta. U 12. krajiškoj brigadi čiji je komandant bio Petar Mećava a komandant jednog bataljona Milan Egić, među borcima je važio za heroja. Poginuo je 27. avgusta 1943. godine.

EGIĆ P. OBRAD

Sam je formirao svoju partizansku grupu u okolini Šibenika. U svakoj od akcija isticao se ličnom hrabrošću, komandovao je četom, zatim bataljonom, brigadom, divizijom. I u svakoj prilici je ličnim primerom pokazivao kako treba tući neprijatelja. Posle završetka rata završio je najviše vojne škole. Penzionisan je u činu general-majora. naše Armije. Napisao je više knjiga iz oblasti NOB—a

EYPPER E. ERNEST

Po nacionalnosti je bio Francuz iz Alzasa. Gimnaziju je završio u Ljubljani, a kad je počeo rat pristupio je naprednom pokretu, primljen je u Partiju i određen da radi na obaveštajnim poslovima . Marta 1942. godine Italijani su ga uhvatili na ulici u Ljubljani, utvrdili da ima lažne isprave, zverski mučili da bi makar šta saznali. Ali sve je bilo uzalud. Streljan je 1. maja 1942. godine.

ENGEL A. ELIAS

Prvi put je uhapšen kad mu je bilo 18. godina. Sa studija tehnike u Pragu odlazi u Španiju gde se ističe hrabrošću i ubrzo komanduje protivtenkovskom baterijom u bataljonu „Dimitrov" . Po dolasku iz Španije, radio je u partijskoj tehnici u Zagrebu, a kad je provaljena, odlazi na Baniju gde postaje komandant bataljona, a zatim Primorsko-goranskog odreda. Poginuo je 29. maja 1944. godine blizu Čazme.

ERAKOVIĆ Đ. SAVA

U Toplički partizanski odred stupio je u avgustu 1941. godine, i ubrzo njegova neustrašivost je postala poznata svakom borcu i narodu Toplice. Imao je samo 20 godina, ali je u svakoj borbi bio na čelu onih koji su jurišali na neprijatelja. Komandovao je Rasinskim odredom a ubrzo i 2. južnomoravskom brigadom koja se istakla u borbi sa četnicima u martu 1944. godine. U toj borbi je i on poginuo.

ESTERA H. OVADIJA

Živela je u Beogradu, a kad je došla okupacija smatrala je da joj je kao jevrejki najbolje da se vrati u Bitolj gde je rođena. Tamo je nastavila da radi ilegalno sve do odlaska u odred „Goce Delčev" gde je bila ubrzo poznata kao jedna od najhrabrijih bolničarki u Makedoniji. U 3. makedonskoj brigadi bila je zamenik komesara čete. Poginula je junački u borbi sa Bugarima na Kajmakčalanu kao komesar bataljona u 7. makedonskoj brigadi.

FERJANČIĆ A. ANTON

Rođen kod Vipave, na teritoriji Italije, služio je italijansku vojsku, ali je u maju 1941. godine pobegao iz vojske i bio prvi primorac koji je stupio u partizane. U toku rata obavljao je sve zadatke koje su mu poveravali, od intendanta do komandanta bataljona. A kad se rat završio , bio je komandant raznih mesta u Sloveniji i Primorju, zatim privredni rukovodilac sve do penzionisanja.

FETAHAGIĆ R. AHMET

Tehniku je studirao u Pragu , odakle je otišao u Španiju da se kao komunista bori i tamo dobio čin poručnika. Kad se vratio u Zavidoviće, počeo je ilegalno da radi, a zatim odlazi u odred gde se ističe ličnom hrabrošću ali i poznavanjem strategije i taktike. Zato je ubrzo postao načelnik štaba 20. dalmatinske divizije, a zatim zamenik komandanta Unske operativne grupe. Poginuo je 25. decembra 1944. godine.

FIKET G. MIRKO

Kad je počela okupacija naše zemlje imao je 42 godine i bio član Partije. Jednom prilikom u borbi sa ustašama kad je njegova grupa bila opkoljena, pokazalo se koliko je bilo značajno što je pre rata bio odličan strelac. Obarao je jednog fašistu za drugim i više mu nisu smeli prilaziti. Posle rata radio je u narodnoj vlasti u Križevcima, a sada kao penzioner živi u Virovitici.

FILIPOVIĆ M. MIRKO

Studirao je pravo u Zagrebu, osuđivan na robiju kao komunista, više puta hapšen, pobegao je najzad iz zatvora i stupio u Bjeljinski partizanski odred. Postao je komesar čete, zatim bataljona komandovao je odredom i bataljonom , bio u 6. istočno-bosanskoj brigadi, ali kad je teško ranjen prebačen je na rad u Semberiju. Uhvatili su ga četnici u maju 1944. godine i posle mučenja streljali.

FILIPOVIĆ A. STJEPAN

Roden u Opuzenu kod Metkovića, učio je električarski zanat u Kragujevcu, hapšen je i proterivan. Iz Kragujevca je prešao na rad u Valjevo, a onda u Kolubarsku četu Valjevskog odreda, gde je komandovao Dragoljo Dudić. Bio je jedan od najhrabrijih u odredu. Dva puta ga je pohvaljivao vrhovni komandant. Četnici su ga uhvatili na prepad 24. decembra 1942. godine predali Nemcima a ovi ga obesili u Valjevu na trgu. Herojski se držao pozivajući narod na ustanak.

FILIPOVSKI R. ČEDE

Imao je samo 18 godina kada je počeo rat. Tada već, on je bio sasvim odan komunističkim idejama i iz Beograda gde je radio, odlazi u svoj Gostivar da se priključi onima koji su pošli u borbu. Određuju ga na političke dužnosti, ali on više voli vojne. U svakoj borbi je na čelu jedinice i ubrzo postaje jedan od najpoznatijih boraca u tom kraju. Komandovao je četvrtom divizijom i poginuo 1945. godine u saobraćajnoj nesreći.

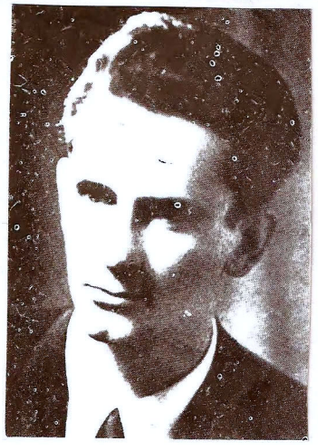

FLIS A. DRAGO

Kad je počeo rat bio je student medicine odmah je otišao na Pohorje u odred po zadatku Partije u svakoj od jedinica u kojoj je bio organizovao je službu saniteta ili partizanske bolnice. Kad je Italija kapitulirala, postavljen je za komesara Goričke brigade. U toku 1944. godine radio je kao obaveštajni oficir a kad se rat završio, obavljao je niz odgovornih funkcija u privredi i vlasti.

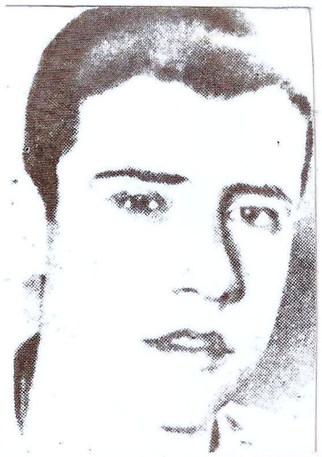

FRENJO H. RIFAT

Sa omladincima u Mostaru izvršio je nekoliko akcija u prvim danima rata o kojima se govorilo. Imao je samo 18 godina i vatreno srce. Kad je otišao u Mostarski bataljon postao je jedan od najpoznatijih bombaša. Uvek je bio na čelu bombaša i posle svake borbe spominjalo se njegovo ime kao najhrabrijeg. Poginuo je u V ofanzivi prilikom prelaska Pive.

FUNARIĆ STJEPAN

Studirao je pravo u Zagrebu, ali se vratio u Slavonski Brod čim je počeo rat. Radio je u tehnici Okružnog komiteta, ali je istovremeno bio aktivan i u prikupljanju oružja i u diverzantskim akcijama na pruzi Beograd—Brod. Ubrzo postaje komesar 2. slavonskog odreda, a zatim se sasvim opredeljuje za politički rad u jedinicama. Posle rata obavljao je niz najodgovornijih dužnosti u Armiji i van nje.

GAĆEŠA N. VASILJ

Kad je rat počeo došao je u svoju Baniju sa dve bombe uveren da će mu jednog dana trebati. I kad je Partija pozvala na ustanak, okupio je svojih prvih 30 seljaka i poveo ih u borbu. Bio je legenda Banije ali i junak koji praktično u svakodnevnim borbama primerom pokazuje kako treba tući neprijatelja. Junak je morao da pogine: 29. aprila u selu Brubanj, ustaše su opkolile kuću u kojoj je bio . Junački je pao.

GAJIĆ M. LJUBIVOJE

Jedan od najnaprednijih seljaka u Malom Požarevcu , pristupio je KPJ i postao njen najodaniji član u tom kraju. Kad je počeo rat bio je u četi 1. šumadijskog odreda komesar, a zatim radio u sreskom komitetu da bi najzad postao predsednik Okružnog Narodnog odbora u Mladenovcu. Poginuo je 21. februara 1944. godine u svom selu, u času kad je bio na sastanku a kuću opkolili pripadnici izdajničke srpske straže.

FOND NAGRADA I PRAVILA NAGRADNE IGRE

Svaki učenik koji ispuni album slikama narodnih heroja Jugoslavije ima pravo da učestvuje u nagradnoj igri. Nabavka albuma obavlja se preko škole, koja može poručiti odgovarajući broj albuma i slika narodnih heroja direktno od izdavača ili preko poverenika. Izdavač sa albumom isporučuje odgovarajući broj slika i garantuje učenicima da će popuniti album. U slučaju da se, zbog pakovanja, dogodi da učenik ne dobije neku od slika, ima pravo da zatraži bilo preko škole ili direktno od izdavača slike koje mu nedostaju.

Učenik, kada ispuni album slikama, popunjava dopisnu kartu, koju sa albumom dobija od izdavača, stavlja štampanim slovima tačnu svoju adresu, naziv škole, mesto, broj albuma (svaki album ima svoj broj) i, preko škole, dostavlja je izdavaču (preporučujemo da škola organizuje dostavljanje dopisnica za učestvovanje u nagradi, ali i svaki učenik ima pravo da dopisnicu direktno pošalje izdavaču).

Pošto ima 1322 narodna heroja Jugoslavije, ova edicija ima četiri albuma (I, II, III i IV). Prvi izlazi u školskoj 1978/79, a naredni u školskoj 1979/80. Predviđeno je da se album štampa na srpskohrvatskom, hrvatskosrpskom, makedonskom, albanskom i slovenačkom jeziku, a izdavač će razmotriti mogućnost štampanja albuma na ostalim jezicima narodnosti.

Albumi ostaju trajno vlasništvo učenika. Nagradna igra trajaće dve školske godine, s tim što učenici koji ispune i četvrti album, odnosno sve albume, učestvuju u specijalnoj nagradnoj igri posle završetka serije albuma. Predviđen je i kviz na ovu temu na televiziji, tako da se preporučuje učenicima da, iz albuma i drugih edicija, upoznaju što bolje likove narodnih heroja Jugoslavije.

Izvlačenje nagrada biće javno i svaka škola koja se uključi u akciju dobija spisak svih nagrađenih učenika. Isporuke nagrada vršiće se, o trošku izdavača, direktno i isključivo preko škole, i to u roku od 15 dana posle izvlačenja nagrada. Neka javna glasila pratiće tok akcije i izvlačenja nagrada, ali o tome će škole biti naknadno obaveštene. Organizovaće se i takmičenje škola na temu upoznavanja narodnih heroja. O propozicijama takmičenja i nagradama škole će biti naknadno obaveštene.

Deo prihoda od albuma pripada školskoj biblioteci, školskoj zadruzi ili, ukoliko to škola odluči, može se upotrebiti za nabavku školskih učila, đačke ekskurzije, raznih aparata, mašina i slično, tj. onih predmeta koji služe prosvetnim radnicima i učenicima.

PRVO IZVLAČENJE NAGRADA OBAVIĆE SE JAVNO U BEOGRADU 30. MARTA 1979. GODINE. Izvlačenju imaju pravo prisustvovati predstavnici svih škola koje se uključe u akciju (obezbediće se potrebno dvorana, zavisno od broja škola). **OVO SE IZVLAČENJE ODNOSI NA ALBUM BROJ I.**

DRUGO IZVLAČENJE NAGRADA obaviće se javno (na isti način kao i prvo) **20. MAJA 1979. GODINE U BEOGRADU.**

Prema tome, svaki album imaće po dva izvlačenja nagrada na taj način, što neizvučene dopisne karte učestvuju u sledećem izvlačenju.

SADRŽAJ I VREDNOST NAGRADNOG FONDA

Izdavač je odlučio da dobar deo prihoda od albuma uđe u nagradni fond za učenike. Pošto se radi o masovnoj igri izdavač se odlučio da uvede veliki broj nagrada, među kojima je najveći broj u knjigama.

Nagradni fond sastoji se od preko 5.000 predmeta u vrednosti od preko 1.000.000 novih dinara.

Pomenućemo neke od nagrada:

1) **Televizor u koloru** (prva i najvrednija nagrada), proizvod Elektronske industrije iz Niša.

2) **Poni bicikl** (10 komada), proizvod radne organizacije „Rog" iz Ljubljane.

3) **Putovanje 50 učenika u Kumrovec** i obilazak rodne kuće druga Tita i Spomen doma (putovanje do Beograda i kolektivno putovanje do Kumrovca i nazad).

4) **Letovanje na Jadranu** (za 10 učenika) u trajanju od dve nedelje.

5) **Radio prijemnik** (16 komada), proizvod Elektronske industrije iz Niša.

6) **Knjiga „Školske priredbe"**, tom I, namenjen osnovnim školama (knjiga sadrži pesme, recitale, dramske tekstove, skečeve i dr. za pripremanje praznničnih svečanosti).

7) **Knjiga „Mali školski leksikon"** (popularno štivo za učenike, objašnjeni pojmovi iz gradiva, dečje štampe i literature, tako da učeniku služi tokom školovanja).

8) **Knjiga „Politički leksikon"** (prva knjiga ove vrste u nas, praktična i pisana razumljivo za sve uzraste).

9) **Knjiga „Mali ekonomski leksikon"** (naročito pogodna za učenike).

10) **Pisaća mašina marke UNIS** (8 komada), proizvod radne organizacije „Slavko Rodić" iz Bugojna.

U fond nagrada ući će i poklon nagrade koje će radne organizacije širom zemlje davati učenicima, tako da je moguće znatno povećanja i broja i vrednosti nagrada. O tome ćemo, tokom akcije plasmana albuma, pismeno obavestiti sve škole.

Sva obaveštenja možete dobiti pismeno na adresu: Udruženje publicista Beograda — Beograd, Ruvarčeva broj 11, ili na telefone (011) 767.893 i 761.190.

№ 19588